

SISÄKORVAISTUTETTA KÄYTTÄVÄ LAPSI JA MUSIIKKI

Iina Reinikainen

Pro gradu -tutkielma
Kasvatustieteiden laitos
Erityispedagogiikan yksikkö
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2008
Ohjaaja: Markku Leskinen

TIIVISTELMÄ

Reinikainen, I. 2008. Sisäkorvaistutetta käyttävä lapsi ja musiikki. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. Erityispedagogiikan pro gradu -tutkielma. 61 sivua.

Tutkimuksen tavoitteena oli kartoittaa sisäkorvaistutetta käyttävien lasten osallistumista musiikillisiin toimintoihin. Musiikillisiin toimintoihin sisällytettiin sekä formaali musiikkikasvatus että informaalit musiikkitoiminnot. Haluttiin myös tutkia, miten musiikkitoimintoihin osallistumista tuetaan ja millaista lisätukea vanhemmat toivovat lapsilleen.

Sisäkorvaistute on tekninen apuväline, joka on kehitetty kuuroutuneiden aikuisten hoitoon. Nykyään se voidaan asentaa myös kuuroille tai kuulovammaiselle lapselle. Sosiokulttuurisesta näkökulmasta kuurot ovat kielivähemmistö eivätkä vammaisryhmä, joten istutteen asentaminen lapsille on ongelmallista ja vaatii tarkkaa harkintaa.

Musiikkikasvatus sisältyy osaksi Perusopetuksen- (2004), Nuorten lukiokoulutuksen- (2003) sekä Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteita (2000). Kaikissa näissä todetaan musiikin tukevan oleellisesti lapsen tai nuoren kokonaisvaltaista kehitystä. Musiikillisten taitojen ja tietojen oppimisen lisäksi musiikintoimintamuotojen avulla opitaan sosiaalisia taitoja sekä toisten ihmisten ja erilaisten kulttuurien kunnioittamista.

Tutkimus suoritettiin kyselylomaketutkimuksena. Kyselylomakkeet lähetettiin sisäkorvaistutetta käyttävien lasten vanhemmille LapCI ry:n kautta. Tutkimukseen osallistui 49 lapsen vanhemmat. Tulokset analysoitiin tilastollisesti käyttäen SPSS 16.0 -ohjelmaa. Tutkimustulokset osoittavat, että lähes kaikki CI-lapset osallistuvat koulun tai päivähoiton järjestämään musiikkikasvatukseen ja informaaleihin musiikillisiin toimintoihin. Tukitoimia musiikkitoimintoihin osallistumiseen on saatavilla hyvin vähän.

Asiasanat: sisäkorvaistute, kuulovammaisuus, musiikkikasvatus

TAULUKOT

TAULUKKO 1.	EU:n asiantuntijaryhmän (1996) laatima kuulovamman vaikeusasteluokitus	15
TAULUKKO 2.	Yleinen asenne musiikkiin ja siihen osallistumiseen, luokitellut ryhmät	22
TAULUKKO 3.	Kouluikäisten lasten formaaliin musiikkikasvatukseen osallistuminen	23
TAULUKKO 4.	Informaaleihin musiikkitoimintoihin osallistuminen	24
TAULUKKO 5.	Käytännölliset suositukset opetuksen muokkaamiseen	25
TAULUKKO 6.	Taustamuuttajat: lapsi ja perhe	28
TAULUKKO 7.	Taustamuuttajat: yleiset tukitoimet	29
TAULUKKO 8.	Sisäkorvaistutetta käyttävän lapsen osallistuminen formaaliin ja informaaliin musiikkikasvatukseen	33
TAULUKKO 9.	Lapset, jotka eivät osallistu musiikkikasvatukseen	33
TAULUKKO 10.	Vanhemman asenne suhteessa CI-lapsen musiikkitoimintoihin osallistumiseen	35
TAULUKKO 11.	Perheen musiikkitausta suhteessa CI-lapsen musiikkitoimintoihin osallistumiseen	35
TAULUKKO 12.	Sisäkorvaistutetta käyttävän lapsen musiikkimieltymykset	36
TAULUKKO 13.	Sisäkorvaistutetta käyttävän lapsen musiikkikasvatuksen erityinen tukeminen	38
TAULUKKO 14.	Musiikkikasvatuksen lisätuen tarve ja yleisen tuen lisätarve	39
TAULUKKO 15.	Musiikkikasvatuksen lisätuen tarve ja ikä	39
TAULUKKO 16.	Musiikkikasvatuksen lisätuen tarve ja kuuloikä	39
TAULUKKO 17.	Sisäkorvaistutetta käyttävän lapsen musiikin kuuntelun tukeminen	40
TAULUKKO 18.	Tutkimustulosten vertailua Gfellerin (1998) ja muiden tutkijoiden tutkimustuloksiin	44

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

TAULUKOT

SISÄLLYS

1. Johdanto	6
2. Musiikkikasvatus	8
2.1 Musiikkikasvatuksen perusteet	8
2.2 Musiikkikasvatuksen tavoitteet	9
2.3 Musiikillinen kehittyminen ja musikaalisuus	11
3. Kuulovammaisuus ja sisäkorvaistute	14
3.1 Kuulovammaisuuden määrittely	14
3.2 Sisäkorvaistutetta käyttävä lapsi	15
3.3 Koulujärjestelyt	17
3.3.1 Kouluvalinta	17
3.3.2 Koulunkäynnin tukeminen	19
4. Kuulovammainen lapsi ja musiikki	21
4.1 Musiikkikäsitykset ja -kokemukset	21
4.2 Osallistuminen ja sen tukeminen	23
5. Tutkimusongelmat	26
6. Menetelmät	27
6.1 Tutkimuskohde	27
6.2 Aineiston keruu ja analysointi	29
6.3 Tutkimuksen luotettavuus	31
7. Tulokset	33
7.1 Musiikkikasvatukseen osallistuminen	33
7.2 Musiikkikasvatukseen osallistumisen tukeminen	37
8. Pohdinta	41
8.1 Tutkimuksen arviointi	41
8.2 Sisäkorvaistutetta käyttävä lapsi ja musiikki	42

	5
8.3 Tutkimuksen tulevaisuus	44
Lähteet	46
Liitteet	50
Liite 1: Kyselylomake	51
Liite 2: Saatekirje	56
Liite 3: Kontrolloinnin saatekirje	57
Liite 4. Ristiintaulukoiteja	58

1. Johdanto

Sisäkorvaistute on tekninen apuväline, joka on luonut uusia haasteita niin lääketieteelle kuin kasvatukselle. Uusia näkökulmia tulee tarkastella sekä käytännön sovellusten että vammaisuuden määrittämisen eettisten kysymysten kannalta. Istute on alun perin kehitetty apuvälineeksi kuuroutuneille aikuisille, mutta nykyään yhä nuoremmille kuuroille tai kuulovammaisille lapsille pyritään luomaan kuuloaisti istutteen avulla. Erityisen suuren haasteen eteen asetetaan musiikkikasvatus, sillä emme tiedä, miltä musiikki kuulostaa implantin kautta johdettuna (esim. Gfeller 2000, 124-126). Suuri osa sisäkorvaistutetta käyttävistä, ns. CI-lapsista, käy päivähoitossa ja koulussa muiden, normaalikuuloisten lasten kanssa (Sume 2004, 29-30), joten erityispedagogien lisäksi myös muiden kasvatusalan ammattilaisten on vastattava tähän haasteeseen.

Sisäkorvaistute tuo haasteita yleisesti kuulovammaisten päivähoitoon, opetukseen ja kuntoutukseen. Istute-mahdollisuuden myötä kuurojen lasten vanhemmat joutuvat tekemään eettisiä päätöksiä, jotka vaikuttavat merkittävästi heidän lapsensa tulevaisuuteen. Istutteen käytöstä on kokemuksia vasta hyvin lyhyeltä ajalta, Suomessa lasten sisäkorvaistuteleikkauksia on alettu tekemään vuonna 1995 (Sume 2004, 7). Lisää tutkimustietoa tarvitaan istutteen mahdollisimman hyvästä toimivuudesta sekä lasten ja perheiden onnistuneesta tukemisesta.

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (EOPS 2000, 14) todetaan, että musiikkikokemuksilla on merkittävä osa lapsen emotionaalisessa, taidollisessa ja tiedollisessa kehityksessä. Musiikkikasvatus onkin osa sekä esi- ja perusopetuksen (POPS 2004) että nuorten lukiolaisten opetussuunnitelman perusteita (NLOPS 2003). Kaikissa mainituissa suunnitelmissa pidetään erittäin tärkeänä, että musiikkikasvatuksessa lapsi tai nuori pääsee itse toimimaan ja tekemään musiikkia, soittamaan eri soittimia ja tanssimaan. Musiikin avulla voidaan edistää myös sosiaalisuutta ja niin oman kuin vieraiden kulttuurien tuntemusta (NLOPS 2003, 196).

Kuulovammaisten opetusta on Suomessa järjestetty jo pitkään, ensimmäinen valtiollinen kuurojenkoulu perustettiin Turkuun vuonna 1860 ja jo sitä ennen Carl Oscar Malm oli opettanut kuuroja yksityiskoulussaan vuodesta 1846 lähtien. (Raino 2005, 108-109.) Opetusta on kehitetty kuulovammaisten kouluissa, ja 1960-luvun lopulla alettiin opetuksessa käyttämään viitottua suomea puhe- ja kirjoitusmenetelmien

jälkeen. Nykyisin opetusta pyritään järjestämään oppilaiden ensikielellä, suomalaisella viittomakielellä. (Parkkola & Ääri-Vähäkylä 2001) Sisäkorvaistutetta käyttävien lasten opetuksessa käytetään pääasiassa viitottua puhetta, mutta myös viittomakieltä, tukiviittomia tai muita järjestelmiä käytetään tukemaan auditiivisuuteen perustuvaa kommunikointia (Sume 2004, 35).

Kuulovammaisten lasten musiikkikasvatuksesta on vaikea löytää tutkimustietoa. Joitakin pro gradu-töitä on saatavilla, mutta Suomessa aihetta ei ole kartoitettu laajemmin. Todennäköisesti monet kuulovammaiset kuitenkin ovat olleet musiikkikasvatuksen piirissä, sillä vain pieni osa kuulovammaisista on täysin kuuroja. Sisäkorvaistutteen käytön yleistyessä musiikkikasvattajille tuo uusia haasteita myös vaikeasti kuulovammaisten oppilaiden erilaiset koulusijoitukset. Esimerkiksi Sume (2004, 29-30) toteaa tutkimuksessaan, että suurin osa istutetta käyttävistä kouluikäisistä lapsista käy kouluaan kunnan kuulovammaisten koulussa tai tavallisessa koulussa. Selvästi vähemmän oppilaita oli sijoitettu valtion kuulovammaisten kouluihin.

Tutkimukseni tarkoituksena oli kartoittaa sisäkorvaistutetta käyttävien lasten osallistumista formaaliin ja informaaliin musiikkikasvatukseen. Pyrin myös selvittämään, mitä tukimenetelmiä lapsilla on saatavilla positiivisten musiikkikokemuksien saamiseksi, ja millaista tukea perheet toivovat lapsensa saavan. Tutkimus suoritettiin kyselylomakkeella (Liite 1), jota lähetettiin LapCI ry:n kautta CI-lasten vanhemmille kevättalvella 2007. Aineisto analysoitiin kevään 2008 aikana. Tutkimus osoittaa, että suurin osa sisäkorvaistutetta käyttävistä lapsista osallistuu sekä musiikkikasvatukseen että informaaleihin musiikkitoimintoihin vaikka musiikkikasvatuksen tukitoimia ei ole juuri lainkaan saatavilla.

2. Musiikkikasvatus

2.1 Musiikkikasvatuksen perusteet

Musiikkikasvatus voi olla formaalia, koulussa tai päivähoitossa tapahtuvaa, tai informaalia, vapaa-ajan musiikkikasvatusta. Formaali musiikkikasvatus on osa esiopetuksen (EOPS, 2000) sekä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita (POPS, 2004), ja kuuluu opetuksen sisältöön. Taide- ja taitoaineiden opetusta on annettava koko peruskoulun aikana vähintään 56 vuosiviikkotuntia, josta musiikinopetusta on annettava neljänteen luokkaan mennessä vähintään neljä vuosiviikkotuntia ja viidennestä yhdeksänteen luokkaan vähintään kolme vuosiviikkotuntia (POPS 2004). Musiikinopetus on myös osa Nuorten lukiolaisten opetussuunnitelman perusteita (NLOPS 2003), joka sisältää kaksi pakollista musiikin kurssia.

Suomalaisen musiikkikasvatuksen taustalla vaikuttavat kaksi filosofista suuntausta, esteettinen ja praksiaalinen. Molempien tavoitteita ja lähtökohtia on sisällytetty esimerkiksi Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin. Tuija Honkanen on tarkastellut lisensiaatin työssään Miksi musiikkikasvatusta? (2001) yleissivistävän koulun musiikinopetuksen päämääriä. Inkeri Ruokonen on myös eritellyt musiikkikasvatuksen arvopohjaa artikkelissaan Äänimaisemia ja ilmaisun iloa musiikin kielellä (2001).

Praksiaalisesta, eli hyötyperusteisesta lähestymistavasta Ruokonen (2001, 121-122) löytää musiikkikasvatuksen perusteiksi kulttuurisen ja sivistyksellisen tehtävän, vaikutukset lapsen kokonaispersoonallisuuden kasvuun ja työelämän, esimerkiksi viestinnän, kaupan ja sosiaalialan tarpeet. Esteettinen filosofia näkee musiikin arvoperustan olevan siinä itsessään. Ruokonen (2001, 121-122.) esittää musiikin sisäisten arvojen liittyvän jokaisen yksilön humanisen kasvun periaatteisiin. Hän toteaa myös: ”Sellaiset toiminnat, joissa leikin ja musiikillisen aistimisen merkitys korostuu edistävät parhaiten lasten oppimisedellytyksiä.”

Honkanen (2001) painottaa omassa musiikkikasvatuksen filosofiassaan sosiaalisuutta ja suhdetta toiseen, ihmisen henkisyttä ja ihmisen kokonaisvaltaista kokemuksellisuutta. Kaikki nämä asiat ovat löydettävissä myös opetussuunnitelmista.

Hän kertoo kyseisten asioiden liittyvän yhteen, ja nostaa tärkeimmäksi asiaksi sosiaalisen kasvatustavoitteen: hyvän elämän löytämisen suhteessa muihin. Honkanen (2001, 143, 148) kertoo tutkimukseensa pohjautuen, että musiikin kohtaaminen on nimenomaan inhimillisen kokemuksen kohtaamista. Hän näkee, että ajattelun taustalla on käsitys ihmisestä psyko-fyysis-sosiaalis-henkisenä olentona, joka on suhteessa ympäristöön, itseensä ja elämäänsä kokonaisvaltaisesti. Honkanen toteaa: ”Käsitys ei sulje pois musiikillisen informaation psykologis- ja biologisperäistä prosessointia, vaan siirtää musiikin primääriin kasvatuksellisen arvon musiikin tarjoamaan mahdollisuuteen olla yhteydessä elämään nonverbaalisin, kokemuksellisin prosessein”.

Musiikkikasvatuksen taustafilosofiat näkyvät esimerkiksi tavoitteissa, joiksi mainitaan sekä esi- (2000, 7), perus- (2004, 14) että lukio-opetuksen perusteissa (2003, 12) mm. ihmisen kokonaisvaltaisen kehityksen tukeminen. Tärkeänä pidetään myös ilmaisun kehittymistä sekä oman ja vieraiden kulttuurien tuntemusta. Esiopetuksen osalta todetaan myös, että musiikkikokemukset ovat merkittävä osa lapsen emotionaalista, taidollista ja tiedollista kehitystä (EOPS 2000, 14). Musiikki yhdistetään myös lapsen luovuuden, itseilmaisun ja kulttuurisen identiteetin kehittymiseen sekä oppimisprosessien syvenemiseen ja ongelmanratkaisutaitojen kehittymiseen.

Ahosen (1993, 24) mukaan monet musiikkikasvatuksen tavoitteista ja vaikutuksista koskevat myös musiikkiterapiaa, ja musiikkia voikin käyttää terapeuttisesti erilaisissa tilanteissa. Erityisesti tässä tutkimuksessa, jossa kyse on erityistä tukea tarvitsevista lapsista, terapian ja kuntoutuksen tuleekin kulkea käsi kädessä opetuksellisten näkökulmien kanssa. Ahonen kertoo myös, että osa tavoitteista on erilaisia kasvatuksessa ja terapiassa. Kun musiikkikasvatuksessa painotetaan tiedollisia ja taidollisia tavoitteita, musiikkiterapiassa musiikki on väline, eikä itse tarkoitus. Musiikkikasvatuksen ja – terapian erona on myös se, että musiikkiterapia on tarkoin suunniteltu hoitotapahtuma, jolla on selkeästi määritellyt tavoitteet ja menetelmät, ja jota antaa koulutuksen saanut musiikkiterapeutti.

2.2 Musiikkikasvatuksen tavoitteet

Kaikissa kolmessa käsitellyissä opetussuunnitelman perusteissa korostetaan toiminnallisuutta musiikinopetuksessa. Toiminnallisuuden yhteydessä korostuu myös

yhdessä musisointi ja sosiaalisuuden oppiminen. Nuorten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteissa (2003, 196) todetaan: ”Yhdessä musisoiminen on ainutlaatuista ryhmätoimintaa, joka vahvistaa sosiaalisia ja kommunikaatiotaitoja”. Lukion sekä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa mainitaan vastuullisuuden kehittyminen ryhmässä työskennellessä. Perusopetuksen (2004, 232) osalta mainitaan myös rakentavan kriittisyyden sekä taidollisen ja kulttuurisen erilaisuuden hyväksymisen kehittyminen musiikkikasvatuksen kautta.

Suurin osa yleisistä musiikinopetuksen tavoitteista on samoja, kuin Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan tavoitteet (Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteet 2004, 5-7). Tavoitteita ovat lapsen tunne-elämän ja sosiaalisen kasvun tukeminen, osallisuuden lisääminen, tasa-arvon lisääminen ja syrjäytymisen ehkäiseminen. Tavoitteena on myös löytää persoonallisuuden kasvua tukevia vapaa-ajan harrastuksia. Musiikkikasvatusta ei mainita erillisenä sisältönä, mutta todetaan, että sisältö voi liittyä erilaisiin tavoitteellisiin harrastuksiin ja muuhun kehitystä tukevaan toimintaan kuten liikuntaan, kädentaitoihin, kielelliseen ja kuvalliseen ilmaisuun, musiikkiin ja arkiaskareisiin.

Inkeri Ruokonen (2001, 127-130) kertoo artikkelissaan lapsen luovan ajattelun ja ongelmanratkaisukykyjen kehittymistä musisoimisen kautta. Artikkelin on teoksesta Taiteen ja leikin lumous (Karppinen, Puurla & Ruokonen, toim.), joka käsittelee 4-8-vuotiaiden lasten taito- ja taidekasvatusta. Ruokosen mukaansa musiikkikasvatuksen sisällöt tarjoavat useita mahdollisuuksia loogisen ajattelun harjoituksille. Hän mainitsee esimerkkinä vertailun, abstrahoinnin, yleistämisen ja konkretisoinnin. Ruokosen mukaan kaikkia näitä taitoja harjoitetaan myös tutustuttaessa musiikin peruskäsitteisiin kuten sointiväri, dynamiikka, tempo, harmonia ja musiikin muoto.

Ruokonen korostaa myös, että musiikissa kognitiivisiin tavoitteisiin päästään vain musiikillisen leikin kautta monipuolisia työtapoja soveltaen. (Ruokonen 2001, 127-129.) Tätä käsitystä tukee Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet (2004, 19), jossa todetaan työtavoista: ”Työtapojen tehtävänä on kehittää oppimisen, ajattelun ja ongelmanratkaisun taitoja, työskentelytaitoja ja sosiaalisia taitoja sekä aktiivista osallistumista. - - Työtapojen tulee antaa mahdollisuuksia myös eri ikäkausille ominaiseen luovaan toimintaan, elämyksiin ja leikkiin”.

2.3 Musiikillinen kehittyminen ja musikaalisuus

Musiikinopetuksen, kuten kaiken muunkin opetuksen lähtökohtana on lapsi. Opetusta suunniteltaessa tulee ottaa huomioon, että lapset ovat yleensä musiikillisilta taidoiltaan varsin heterogeenisiä. Lasten musiikkikykyjen kehityksestä tutkimuksen kohteena ovat olleet erityisesti laulutaito ja rytmin havaitseminen. On havaittu, että laulamaan oppimisessa lapset eroavat toisistaan huomattavasti, jopa enemmän kuin kielen oppimisessa. (Linnankivi, Tenkku & Urho 1988, 15) Kuulovammaisten lasten musiikillista kehitystä on tutkittu melko vähän. Tehdyissä tutkimuksissa on kuitenkin todettu, että vaikka kuulovamma vaikuttaa lapsen musikaalisuuteen, se ei estä musiikillisten taitojen kehittymistä vaan hidastaa sitä (Darrow 1987, 93).

Lasten musiikillisen ajattelukyvyyn kehittymistä ovat sekä Ruokonen (2001, 123-124) että Linnankivi, Tenkku ja Urho (1988, 17-18) esitelleet Brunerin teorian pohjalta. Brunerin mukaan ajattelu kehittyy lapsen ja ympäristön vuorovaikutussuhteissa kolmivaiheisesti. Ensimmäinen vaihe on toiminnallinen, jossa lapsi reagoi musiikkiin liikkuen ja saa tätä kautta musiikillisia kokemuksia. Toinen vaihe on ikoninen, jolloin visuaaliset ja muut aistihavainnot yhdistyvät ja organisoituvat. Ruokosen mukaan tähän vaiheeseen liittyvät musiikin luomat mielikuvat ja ilmiöt. Kolmas vaihe on symbolisen ajattelun vaihe, jolle edettäessä musiikin kieli ja symbolit alkavat kiinnostaa lasta.

Pirkko Paananen on lähestynyt lapsen musiikillisen ajattelun kehittymistä piaget'laisesta ja neopiaget'laisesta näkökulmasta. Hän on hyödyntänyt lisensiaatintyössään (1997) Robert Casen kognitiivista kehitysteoriaa ja soveltanut sitä lapsen musiikillisen ajattelun kehittymiseen. Tätä sovellusta hän on tutkinut empiirisesti väitöstyössään (2003) ja keskittynyt erityisesti musiikilliseen keksimiseen ja improvisointiin. Myös Paananen jakaa lapsen musiikillisen kehityksen kolmeen vaiheeseen: sensomotoriseen- (4-18kk.), relationaaliseen- (1,5-5v.) ja dimensionaaliseen vaiheeseen (5-11v.) (Paananen 1997, 84-116).

Paanasen teorian vaiheet noudattelevat sisällöiltään Linnankiven, Tenkun ja Urhon sekä Ruokosen esittelemää musiikillista kehitystä, vaikka painotus onkin nimenomaan kognitiivisessa kehityksessä. Sensomotorisen vaiheen aikana, eli lapsen ollessa noin 4-18 kuukauden ikäinen, ääntely ja kuulohavainnot kehittyvät vuorovaikutuksessa

(Paananen 1997, 85-88). Kehitysvaiheen lopussa säveltaso ja sävelten kestot erottuvat toisistaan. Musiikin tuotossa taas musiikillisia kuvioita on myös mahdollista muunnella useamman parametrin suhteen.

Relationaalisen vaiheen saavutuksena on musiikin polaarisien suhteiden havaitseminen. Yksinkertaisimmillaan tämä tarkoittaa melodian kaarosten (ylös-alas) ja rytmisten relaatioiden (pitkäkestoinen- tai lyhytkestoinen nuotti, nopea tai hidas tempo) erottamista. Kehitysvaiheen lopussa rytmi ja laulun diatoninen asteikko ovat tutussa laulussa melko pysyvät. Myös musiikillinen keksiminen on runsasta ja usein osa leikkiä, vaikka keksityt laulut ovatkin melko yksinkertaisia (Paananen 1997, 89-95). Dimensionaalisen vaiheen lopussa tonaalinen stabiliteetti on kehittynyt. Käytännössä tämä tarkoittaa, että lapsi oppii havaitsemaan musiikillisia hierarkioita rytmien iskutuksissa, asteikon sävelissä sekä harmonioiden funktionaalisuudessa (Paananen 1997, 96-110).

Ruokonen toteaa artikkelissaan (2001, 123), että lapsen ikä ja musiikillinen kehitys eivät aina kulje rinnakkain. Hän kertoo myös, että tietoisella ja tavoitteellisella musiikkikasvatuksella kehitetään myös lapsen kognitiivisia, sosioemotionaalisia ja psykomotorisia valmiuksia. Myös Paananen (2003) on huomionnut tutkimuksessaan lapsen kokonaisvaltaista kehitystä. Hän pitää tärkeänä musiikin mentaalisten rakenteiden tuntemista, jotta opetuksen sisältöjä ja menetelmiä voitaisiin suunnitella vastaamaan lapsen kehitystä (Paananen 2003, 217).

Lapsen synnynnäisen musikaalisuuden ohella useissa lähteissä korostetaan ympäristön vaikutusta lapsen kehittymiseen (esim. Linnankivi, Tenkku, Urho 1988, 14; Ruokonen 2001, 123). Musikaalisuuden taustoja on pohtinut myös Susan Hallam (2006) Hän kertoo, ettei nykytutkimuksen perusteella voida vielä sanoa, onko musikaalisuudella geneettinen perusta, vai onko se sosiaalisesti opittua. Hallam toteaa kuitenkin, että ihminen on eläinlajina musikaalinen, ja että altistumien musiikille lisää menestymistä musikaalisuustesteissä (Hallam 2006, 116).

Musiikillista lahjakkuutta ovat tutkineet Maud Hickey ja Scott D. Lipscomb (2006). He kertovat artikkelissaan, että perinteinen musiikinopetus suosii turvallisia menetelmiä, joissa pyritään varmistamaan että oppilaat tuottavat hyvän kuuloista musiikkia. Heidän

mielestään olisi tärkeämpää kyseenalaistaa musiikillisia normeja, kun nykytilanne on monesti se, että opettaja määrittää musiikillisesti oikeat ja väärät asiat (Hickey & Lipscomb 2006, 97-98, 108).

Luovuuden rajoja ja ongelmallisuutta käsittelevät myös Gary E. McPherson ja Aaron Williamon, jotka toteavat että luovuuden määrittely on aina sidoksissa sosiaaliseen kontekstiinsa (McPherson & Williamon 2006, 240). He kertovat että luovuuteen liitetään yleensä tavallista paremmat musiikilliset taidot, mutta esittävät myös, että oleellisinta musiikillisessa lahjakkuudessa on herkkyys musiikin rakenteellisille ja ilmaisullisille ominaisuuksille, vastakohtana pelkälle tekniselle taituruudelle (McPherson & Williamon 2006, 241, 243).

3. Kuulovammaisuus ja sisäkorvaistute

3.1 Kuulovammaisuuden määrittely

Käsite kuulovammainen sisältää hyvin laajasti erilaisia kuulevia. Kuulovammaisuutta ja kuurouta voidaan tarkastella monesta eri näkökulmasta, perinteisin on lääketieteellinen näkökulma, jota on käytetty myös kuulovammaisten opetuksen suunnittelun perustana. Kuurojen liitto suosittelee kuulovammaisuus-käsitteen käytön välttämistä puhuttaessa kuuroista. Kuuro- ja kuurous-käsitteiden käyttö on suositeltavampaa, sillä näissä käsitteissä korostuu sosiokulttuurinen näkökulma, jonka mukaisesti kuurot eivät ole vammaisia, vaan kielivähemmistö. (esim. Nevins & Chute 1996, 2-3; Takala 2005, 26-27.) Suomen Kuurojen Liitto ry:n internet-sivustoilla (www.kl-deaf.fi) todetaan esimerkiksi, että suomalainen viittomakieli on yksi Suomessa käytettävistä vähemmistökielistä.

Takala (2005, 27-28) esittelee kuulovammaisuuden lääketieteellistä jakoa.

Kuulovammat jaetaan sijaintinsa perusteella konduktiivisiin ja sensoneuraalisiin.

Konduktiivisissa, eli johtumiskuulovioissa ääni ei pääse vapaasti sisäkorvaan ja pulman aiheuttaja on ulko- tai välikorvan alueella. Ääni vaimenee enintään n.60dB.

Sensoneuraalisessa kuulovammassa vika on sisäkorvassa tai kuulohermossa.

Kuulovamma vaihtelee lievistä täyteen kuurouteen, kuultu ääni voi myös vääristyä.

Eripuolilla maailmaa kuulovammaisuuden asteet määritellään hieman eri tavoilla.

Kuulovamman aste voidaan ilmaista äänen voimakkuutena, eli desibeleinä (dB) ja

äänen taajuutena eli hertseinä (Hz) Taulukossa 1 kuulovammaisuuden asteet on esitelty

EU:n asiantuntijatyöryhmän laatiman kuulovamman vaikeusluokituksen mukaan.

Suluissa on Mooresin (1996, 11) esittelemä yhdysvaltalainen luokitus, joka tosin vaihtelee hieman osavaltioittain.

TAULUKKO 1. EU:n asiantuntijaryhmän (1996) laatima kuulovamman vaikeusasteluokitus (BEHL=paremman korvan kuulotaso) (esim. Takala 2005, 28.)

Kuulovamman vaikeusaste	EU:n Luokitus BEHL 0,5-4 kHz
Lievä	20dB – 40dB (taso I, 35-54dB)
Keskivaikea	40dB – 70dB (taso II, 55-69dB)
Vaikea	70dB – 95dB (tasoIII, 70-89dB)
Erittäin vaikea	95db – (taso IV, 90 – dB)

3.2 Sisäkorvaistutetta käyttävä lapsi

Kovin pienen lapsen kuulovamman asteen tarkka määrittely ei Takalan (2005, 29) mukaan ole mahdollista, vaan arvio tarkentuu lapsen varttuessa. Jos lapsi todetaan huonokuuloiseksi, hänelle hankitaan sopiva kuulolaite ja sen käyttöä aletaan harjoitella. Hyvän kielenkehityksen edistämiseksi kojetta kannatta käyttää mahdollisimman paljon ja kuuloa harjoituttaa leikinomaisesti. Mikäli lapsella todetaan vaikea kuulovamma, on vanhempien pohdittava monia lapsensa tulevaisuuteen vaikuttavia asioita, kuten sisäkorvaistutteen käyttöä ja viittomakielen opettelua. Aivan pienen lapsen kanssa kommunikoidessa kuulon merkitys ei ole suuri, lapsi alkaa kuitenkin nopeasti omaksua käsitteitä ja silloin on tärkeää, että hän saa niitä puheella tai viittomakielellä. (Takala 2005, 29-30.)

Sisäkorvaistute on laitteisto, joka muuttaa äänen sähköiseksi ja välittää sen suoraan sisäkorvaan ja sieltä kuulohermoon. Se on kehitetty erityisesti puheen vastaanottamiseen. Sisäkorvaistutteenä käytetään Suomessa myös nimityksiä sisäkorvaimplanti tai kokleaimplanti. Yleisesti puhutaan myös implantoinnista, jolloin implanti-sana on johdettu englannin käsitteestä cochlear implant. Jokaisessa laitteessa on kirurgisesti asennettu osa, johon kuuluvat vastaanotin (circuitry) ja sisäkorvaan asennetut elektrodit (electrodes). Ulkoisia osia ovat mikrofoni (microphone), puheprosessori (speech processor), lähetin (transmitter) ja johdin (cords). Mikrofonin vastaanottaa äänisignaali, jonka jälkeen ne johdetaan puheprosessoriin. Puheprosessorissa äännet muutetaan digitaalisiksi koodeiksi, johdetaan ulkoiseen lähettimeen ja sieltä magneettisesti tai suoraan vastaanottimeen. Vastaanotin aktivoi

yhtä tai useita elektrodeja, jotka välittävät signaalit sisäkorvaan ja sieltä kuuloherron välityksellä aivojen prosessoitavaksi. (esim. Nevins & Chute 1996, 24-25; Kurki & Takala 2005, 44.)

Sosiokulttuurinen näkökulma kuurouteen on huomioitava käsiteltäessä sisäkorvaistutetta, sillä istutteen käyttöön ja etenkin sen asentamiseen lapselle liittyy monenlaisia eettisiä pulmia. Nevins ja Chute kertovat kirjassaan (1996, 3-4), että joidenkin kuurojen mielestä istutteen käyttäminen ja sen asentaminen lapsille viestittää, että kuurot ihmiset eivät ole tarpeeksi hyviä. He esittelevät myös Woodcockin vuonna 1992 esittämää vetoomusta kuurojen yhteisön jäsenille, jossa tämä ei pidä istutetta uhkana kuurojen kulttuurille, vaan sitä, että joitakin jäseniä syrjitään vain sen vuoksi, että heidän vanhempansa ovat valinneet heille istutteen. Suomen Kuurojen liitto ei tuomitse sisäkorvaistutteen asentamista lapsille vaan toteaa seuraavasti: ”Keskustelussa kuurojen lasten sisäkorvaistutteilta Kuurojen Liitto (2005) on pyrkinyt edistämään monialaista lähestymistapaa, jossa psykososiaaliseen hyvinvointiin, kielen kehitykseen ja koulutukseen liittyvät kysymykset painottuvat lääketieteellisen näkökulman rinnalla.”

Kuurojen liitto (2005) toteaa kannanotossaan, että lasten ensikielen ja sosiaalisten taitojen luonnollinen kehitys tulee turvata, sillä se on pohja myöhemmälle vuorovaikutustaitojen kehittymiselle. Monesti puheesta ei tule välttämättä luonnollinen ensikieli, sillä sen oppiminen edellyttää monipuolista ja pitkäkestoista kuntoutusta. Vanhempien viittomakielen opettelu on tärkeää, sillä viittomakielen on todettu nopeuttavan myös sisäkorvaistutetta käyttävien lasten puhutun kielen kehitystä. Yhteinen kieli vanhempien kanssa helpottaa lapsen vuorovaikutusta niin kuntoutuksessa kuin arkipäivän tilanteissa. Myös Takala (2005) toteaa, että viittomakielen opettelusta on hyötyä kaikille lapsen läheisille, sillä ilman sisäkorvaistutetta lapsi on edelleen kuuro.

Yhdysvaltojen Elintarvike- ja lääkeministeriö on hyväksynyt seuraavat kolme kriteeriä implantoitavien lasten valintaan: molemminpuolinen syvä sensorineuraalinen kuurous, lapsen ikä 2-17 vuotta, vain vähän tai ei lainkaan hyötyä kuulokojeesta. Nevins ja Chute (1996, 47-58) esittelevät ChIP-menetelmän (Children’s Implant Profile) arvioitaessa lapsen soveltuvuutta implantointiin. Menetelmässä arvioidaan kymmentä

eri osa-aluetta kolmiosaisella asteikolla sen mukaan, voiko kyseisestä osa-alueesta aiheutua huolta: ei huolta, vähän tai kohtalaisesti huolta, suurta huolta. Arvioitavat osa-alueet ovat lapsen ikä, kuurouden kesto, lääketieteellisten kokeiden tulokset, monivammaisuus, toiminnallinen kuulo, kielelliset valmiudet, perheen rakenne ja tuki, odotukset, opetuksellinen ympäristö ja tukipalvelujen saatavuus. Arvioinnin tekee moniammatillinen työryhmä ja sen perusteella voidaan antaa kolmen laisia suosituksia koskien lapsen implantointia:

1. Implantointia voidaan suositella, sillä suurin osa arvioiduista alueista on luokiteltu huolta aiheuttamattomiksi.
2. Implantointia suositellaan lykättäväksi, koska osa arvioiduista alueista on luokiteltu vähän tai kohtalaisesti huolta aiheuttaviksi, mutta ne mahdollisesti muuttuvat. Esimerkiksi jos lapsi on liian nuori voidakseen osallistua implantoinnin jälkeiseen laitteen säätämiseen, voidaan implantointia suositella lykättäväksi.
3. Implantointia ei suositella, sillä merkittävä osa arvioiduista alueista on luokiteltu aiheuttamaan suurta huolta.

3.3 Koulujärjestelyt

3.3.1 Kouluvalinta

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2004, 18) todetaan:

”Oppimisympäristön tulee tukea oppilaan kasvua ja oppimista. ... Oppimisympäristön tulee tukea myös opettajan ja oppilaan välistä sekä oppilaiden keskinäistä vuorovaikutusta. Sen tulee edistää vuoropuhelua ja ohjata oppilaita työskentelemään ryhmän jäsenenä. Tavoitteena on avoin, rohkaiseva, kiireetön ja myönteinen ilmapiiri, jonka ylläpitämisestä vastuu kuuluu sekä opettajalle että oppilaille”. Tätä käsitystä tukee myös Nevinsin ja Chuten näkemys (1996, 117), jonka mukaan opetuksen ja terapian tärkein tehtävä on luoda ilmapiiri, jossa kuulemisen oppimiseen ja kuulemalla oppimiseen on mahdollisuus.

Monet vanhemmat haluavat lapsensa käyttävän sisäkorvaistutetta mahdollisimman varhaisessa iässä, jolloin kouluikänsä tultaessa lapset ovat jo hyvin kehittyneitä puhekielen taidoiltaan. Tämä luo uusia mahdollisuuksia myös lapsen kouluvalinnalle ja yhä useammin sisäkorvaistutetta käyttävä lapsi aloittaa koulunsa lähikoulussaan

(Nevins & Chute 1996, 145-146; Sume 2004, 24). Jokaisen lapsen kouluvalinta on arvioitava erikseen ja kouluvalinnan perusteena tulee nimenomaan olla lapsen oppimisen tarpeet ja lähtökohdat. Lasta ei tule integroida yleisopetuksen luokkaan, jos tämän puhekielen- ja kuuntelutaidot ovat liian vähäiset. Useissa lähteissä korostetaan, että sisäkorvaistutteen käyttö ei poista lapsen kuulovammaa. Lapsen oppimista on tarkkailtava ja hänelle on järjestettävä tarpeelliset tukitoimet myös lähikouluissa ja yleisopetuksen luokissa. Myös istutelasten opettajien työtä on tuettava esimerkiksi järjestämällä koulutusta. (Nevins & Chute 1996, 193-196; Sume 2004, 27-28, 41.)

Istutelapsen kouluvalinnan kriteereiksi nousivat Sumeen tutkimuksessa (2004, 28) perheen asuinpaikkakunta, koulujen asenneilmasto sekä vanhempien toivomukset. Nevins ja Chute (1996, 196-197) kiinnittävät huomiota samankaltaisiin asioihin. Heidän mukaansa lapsen taitojen arvioimisen lisäksi tulee arvioida koulun valmiuksia opettaa sisäkorvaistutetta käyttävää lasta. Koululta vaadittavia seikkoja ovat sitoutuminen tarvittavien tukitoimien järjestämiseen, ympäristön sopivuus lapselle, esimerkiksi tilojen akustointi ja valaistus, sekä opettajan valmiudet mukauttaa ja monipuolistaa opetustaan niin, että se vastaa CI-lapsen tarpeisiin.

Sumeen tutkimuksessa (2004, 39) on selvitetty myös vanhempien toiveita koskien lapsensa koulunkäyntiä. Vanhempien toive on yleensä, että lapsi kävisi lähikoulua, jossa lapsella olisi käytössään avustaja tai tulkki. Lapsen halutaan viettävän koulupäivänsä rikkaassa ääniympäristössä, jossa lapsen kielitaito huomioidaan ja kommunikoinnissa käytetään puhetta. Kuulovammaisten koulujen toivottiin tarjoavan enemmän äänivirikkeitä, kuten musiikkia sekä yleisesti enemmän puhetta ja ääntä. Tutkimuksessa kuntoutusohjaajien kautta kartoitettuja sisäkorvaistutetta käyttäviä kouluikäisiä lapsia oli 40. Näistä suurin osa kävi kouluaan kunnallisissa kuulovammaisten koulussa tai tavallisessa koulussa (Sume 2004, 29-30).

Aivan ongelmatonta koulun valinta ja lapsen sijoittaminen lähikouluun ei kuitenkaan ole. Sume (2008, 154-155) kertoo, että vanhemmat joutuvat monesti esittelemään lapsensa kykyjä suhteessa muihin lapsiin ja perustelemaan ratkaisuaan hankkia implantti lapselleen. Sume toteaa että esteenä inklusion toteutumiselle on lapsen puutteiden korostaminen, kun olemassa olevat taidot jätettiin vain vähäiselle huomiolle.

3.3.2 Koulunkäynnin tukeminen

Sumeen (2004, 38-40) mukaan sisäkorvaistutetta käyttävälle lapselle parhaassa oppimisympäristössä on pienet oppimisryhmät ja puhuva ympäristö. Toisaalta mahdollisuus viittomakieliseen kommunikaatioon tulee taata, jolloin opetus- ja muun henkilökunnan erityiskoulutuksen merkitys korostuu. Nevins ja Chute (1996, 145-159) korostavat myös huomion kiinnittämistä vuorovaikutukseen, etenkin käytettäessä tulkkia. Tulkin käyttöön tottumaton opettaja alkaa helposti kommunikoida tulkin kanssa, jolloin lapsen osallisuus luokkaan kärsii. Lapsen arkea helpottavat selkeät rutiinit, ja oppimistehtäviin Nevinsin ja Chuten mukaan aina sisältyä myös mahdollisuus kuulon ja kielen harjoittamiseen.

Lapsen oppimista tulee Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (2004, 28-30) mukaan tukea monilla eritavoin. Mikäli tukiopeus ei riitä, on oppilaalle annettava osa-aikaista erityisopetusta ja tarvittaessa oppilas on otettava tai siirrettävä erityisopetukseen. Kuurojen liitto (2005) toteaa tukitoimista seuraavasti: ”Sisäkorvaistutetta käyttävän lapsen tulee voida osallistua täysipainoisesti kaikkiin toimintoihin samalla tavalla kuin muutkin lapset niin koti-, koulu- kuin muissa ympäristössä. Tavoitteeseen päästään muun muassa turvaamalla tekninen ja muu tuen saanti sekä turvaamalla tulkkipalvelujen tarjonta”.

Opetussuunnitelman perusteet (2004, 35) takaavat sisäkorvaistutetta käyttävälle lapselle mahdollisuuden viittomakieliseen opetukseen, sillä viittomakieliseksi oppilaaksi määritellään ”kuuro, huonokuuloinen tai kuuleva oppilas, jonka äidinkieli on suomalainen viittomakieli. Hän on oppinut viittomakielen ensimmäisenä kielenään, ja se on hänen parhaiten hallitsemansa tai jokapäiväisessä elämässä eniten käyttämänsä kieli”. Tällöin oppilaan opetuskieli on suomalainen viittomakieli, viittomakielisen opetuksen saaminen ei kuitenkaan välttämättä ole mahdollista lähikoulussa. Sumeen tutkimuksen (2004, 46) mukaan lisää koulutusta tarvitaan sekä apuvälineiden käyttöön että pedagogisiin ratkaisuihin.

Lapsen aloittaessa koulunsa tavallisessa koulussa tärkein opetuksellinen tekijä on Sumeen (2004, 32-34) mukaan opettaja, erityisesti tämän valmiudet, kiinnostus ja tarvittavan tiedon saaminen sisäkorvaistutetta käyttävän lapsen opettamiseen. Muita

tärkeitä opetukseen liittyviä tekijöitä ovat tukitoimet ja niiden joustava käyttö, esimerkiksi avustaja, tulkki ja luokan kuunteluolosuhteet, perheen tukeminen sekä lapseen liittyvät asiat kuten lapsen kuuloikä sekä puheentuottamisen ja ymmärtämisen taidot. Eniten käytetyiksi tukitoimiksi kouluissa nousivat avustaja, tulkki, lisätunnit sekä FM-laite ja muita induktiolaitteita.

4. Kuulovammaisen lapsi ja musiikki

4.1 Musiikkikäsitykset ja -kokemukset

Musiikin erityispedagogisia sovelluksia on tutkittu vain vähän (Jellison 2006, 261).

Kuulovammaisten lasten suhteesta musiikkiin ei ole juurikaan tutkimusta, ja erityisen vähän on saatavilla tutkimustietoa sisäkorvaistutetta käyttävien lasten osallistumisesta ja suhtautumisesta musiikkiin. Kate Gfeller (2000, 124-126) toteaa artikkelissaan, että on mahdotonta sanoa, miltä musiikki kuulostaa sisäkorvaistutteen kautta kuultuna. Istute on suunniteltu ottamaan vastaan puheen taajuuksia ja siirtämään ne suoraan sähköisessä muodossa sisäkorvaan ja kuulohermoon. Soitinten melodioiden ja sointivärien hahmottamiseen istute taas ei sovellu erityisen hyvin.

Gfeller (2000, 124-126) myös toteaa, että istutetta käyttävät kuuroutuneet aikuiset voivat hyödyntää muistikuvansa ja käsityksiään musiikista. Samalla tavalla ja olemassa olevaa musiikkikäsitystä voivat hyödyntää lapset, jotka ovat kuuroutuneet kielen oppimisen jälkeen. Vaikka lievemmin kuulovammaisten ja sisäkorvaistutetta käyttävien lähtökohdat musiikkitoimintoihin osallistumiseen voivat olla hyvin erilaiset, voidaan tietoja kuulovammaisten musiikkiin osallistumisen tukemisesta hyödyntää myös istutelasten tukemisessa.

Alice Ann Darrow on perehtynyt useissa tutkimuksissaan kuulovammaisten käsityksiin musiikista (esim. 1987, 1991, 1992). Aikaisemmin jo todettiin hänen havaintonsa, että kuulovammaisuus vaikuttaa sekä tonaaliseen että rytmiseen musikaalisuuteen. Se ei kuitenkaan estä musiikillisten taitojen oppimista, mutta hidastaa niiden kehittymistä. Paananen toteaa lapsen musiikillisesta kehitymisestä, että ellei tämä ole saanut juurikaan kokemuksia musiikista, tämän taidot ja musiikillinen ajattelu edustavat varhaisempaa kehitysvaihetta (Paananen 1997, 115). Tämä näyttäisi siis pätevän normaalikuuloisten lisäksi myös huonokuuloisten ja kuulovammaisten lasten musiikilliseen kehitykseen.

Musiikillisista taidoista rytmilliset taidot ovat kuulovammaisilla yleensä kehittyneempiä kuin tonaaliset. (Darrow 1987, 93.) Darrow (1991) on todennut myös,

että kuulovammaiset lapset ovat innostuneita osallistumaan musiikkiin ja että kun annetaan mahdollisuus tutustua eri soittimiin, heille muodostuu omia mieltymyksiä kuuntelemiseen ja soittamiseen. Yleisesti näyttää siltä, että kuulovammaiset lapset pitävät soittamista, joita soittaessa on helppoa tuntea myös äänenvärähtely kehossa (Darrow 1991). Myös kulttuurisilla tekijöillä voi olla vaikutusta soittamista pitämiseen.

Gfeller (2002, 126) on todennut sisäkorvaistutteen käyttäjien soitinmieltymyksistä, että istute näyttää välittävän sointivärit yleisesti vähemmän miellyttävinä kuin normaali korva. Jotkin soittimet voivat myös kuulostaa todella epämukavilta, mutta tämä on hyvin henkilökohtaista, eikä yleisiä linjoja soitinten miellyttävyydestä tai epämukavuudesta ole havaittu.

Gfellerin, Wittin, Spencerin, Stordahlin ja Tomblinin tutkimuksessa (1998, 223) havaittiin, että 60 % istutetta käyttävistä lapsista nauttii selkeästi musiikista ja osallistuu musiikkitoimintoihin oma-aloitteisesti vanhempien ilmoituksen mukaan (Taulukko 2). Saman tutkimuksen mukaan istute on myös lisännyt lasten mielenkiintoa musiikkia kohtaan, vanhemmat kertoivat, että 78 % istutelapsista on osoittanut suurempaa mielenkiintoa musiikkia kohtaan kuin ennen istutteen saamista, kun taas vain 5 % lapsista on kokenut musiikin epämiellyttäväksi istutteen saamisen jälkeen.

Samassa tutkimuksessa tutkittiin lisäksi puheen ymmärtämisen ja tuottamisen yhteyttä musiikkitoimintoihin osallistumiseen (Gfeller ym 1998, 219-220, 224). Audiitiivisella erottelulla ja musiikkiin osallistumisella ei havaittu olevan tilastollisesti merkitsevää yhteyttä, mutta sen sijaan yleinen asennoituminen ja osallistuminen musiikkitoimintoihin korreloi tilastollisesti merkittävästi puheen tuottamisen kanssa.

TAULUKKO 2. Yleinen asenne musiikkiin ja siihen osallistumiseen, luokitellut ryhmät (n=65) (Gfeller ym. 1998, 223)

Luokka	Osallistumisprosentti
1. Selkeästi ei pidä musiikista ja välttää sitä	8 %
2. Ei havaittavaa kiinnostusta musiikkiin	8 %
3. Osallistuu muiden mukana, motivaatio lähinnä sosiaalisuudessa	25 %
4. Selvästi nauttii musiikista ja osallistuu musiikkitoimintoihin oma-aloitteisesti	60 %

4.2 Osallistuminen ja sen tukeminen

Gfellerin ja kumppaneiden (1998, 220) tutkimusten perusteella näyttää myös siltä, että Yhdysvalloissa sisäkorvaistutetta käyttävät kouluikäiset lapset osallistuvat musiikinopetukseen ja muuhun musiikkitoimintaan, vanhempien ilmoituksen mukaan 73 % istutetta käyttävistä alakouluikäisistä osallistuu musiikinopetukseen.

Tätä Gfellerin ja muiden tutkijoiden havaintoa tukee myös Stordahlin (2002, 17) tutkimustulos, jossa istutelasten oman ilmoituksen mukaan 64 % osallistuu musiikinopetukseen, Stordahlin otoksessa vanhimmat lapset olivat 15-vuotiaita, jolloin musiikki on valinnaisaine. Darrown ja Gfellerin (1991, 29) tutkimuksen mukaan 52 % tavallisiin kouluihin integroiduista kuulovammaisista oppilaista osallistuu musiikinopetukseen. Tähän verrattaessa näyttäisi siltä, että sisäkorvaistute antaa paremmat mahdollisuudet osallistua musiikinopetukseen.

TAULUKKO 3. Kouluikäisten lasten formaaliin musiikkikasvatukseen osallistuminen (n=65) (Gfeller ym. 1998, 221)

Musiikkitoiminta	Osallistumisprosentti
Yleiset musiikkitunnit	46 %
Koulumusikaalit	29 %
Yksityinen tai pienryhmäopetus (piano, viulu ja kitara, sekä eri puhallinsoittimia)	20 %
Koulun kuoro	20 %
Koulun orkesteri	11 %

Stordahlin (2002, 17) tutkimuksen mukaan erilaiseen yhtye- tai orkesteri toimintaan osallistuu 43 % istutelapsista. Taulukossa 3 on esitelty Gfellerin ja kumppaneiden (1998, 221) tutkimustuloksia, heidän tutkimuksessaan yleisimmiksi musiikkiharrastuksiksi nousivat koulumusikaaleihin (29 % lapsista) soitonopetukseen (20 %) ja orkesteriin osallistuminen (11 %). Tämä on merkittävää, sillä yhtye- ja orkesterisoitossa vaaditaan melko pitkälle vietyjä taitoja.

Gfellerin (2000, 125) mukaan äänen tasojen ja melodioiden erottaminen sekä oman äänen sovittaminen toisten ääniin, esimerkiksi laulaessa, on sisäkorvaistutetta käyttäville todella haastavaa. Kuitenkin Stordahlin (2002, 17) tutkimuksen mukaan

kuoroon osallistuu 14 % ja Gfellerin ja muiden tutkijoiden (1998, 221) mukaan 20 % istutetta käyttävistä lapsista (Taulukko 3).

**TAULUKKO 4. Informaaleihin musiikkitoimintoihin osallistuminen (n=65)
(Gfeller ym. 1998, 222)**

Musiikkitoiminto	Osallistumisprosentti
Musiikin kuuntelu	63 %
Tanssiminen musiikin mukana	55 %
Musiikkivideoiden katselu	42 %
Koulun musiikinopetukseen osallistuminen	40 %
Äänitteiden ostaminen	34 %
Perheen musiikkitoimintoihin osallistuminen	32 %
Konserteissa käyminen	32 %

Yleisimmäksi käytössä olevaksi tukitoimeksi musiikinopetuksen järjestämisessä nousee sekä Darrowin ja Gfellerin (1991, 31) että Gfellerin että kumppaneiden (1998) tutkimuksissa tulkin ja viittomien käyttö. Tukitoimia kaivattiin lisää, ja opettamista vaikeutti se, että kuulokoje ja implantti on suunniteltu vain puheen vastaanottamiseen, eikä musiikin kuunteluun. Darrow on tutkinut myös äänen taajuuksien säätämisen (1990) ja vibraatiopatjan (1992) vaikutuksia kuulovammaisten lasten musiikin kuulemiseen ja havainnut nämä kaksi tapaa mahdollisiksi soveltaa kuulovammaisten musiikkikasvatukseen. Tutkimustuloksia ei kuitenkaan voida suoraan soveltaa sisäkorvaistutetta käyttäviin lapsiin, sillä istutteen toiminta on erilaista kuin tavallisen kuulokojeen.

Nämä kaksi menetelmää, kuultavien taajuuksien säätäminen ja vibraatioärsyke, voivat kuitenkin olla mahdollisia keinoja tukea istutelapsen osallistumista musiikkiin. Gfeller (2000, 126) puolestaan on sitä mieltä, että opetusta helpottaa, jos etukäteen tiedetään, mitkä soittimet ovat lapselle mieluisia tai mitkä tuntuvat epämiellyttäviltä. Hän on myös kerännyt artikkeliinsa yleisiä käytänteitä, jotka helpottavat istutelapsen osallistumista musiikinopetukseen. Nämä ohjeet on esitelty tiivistettyinä taulukossa 5 (Gfeller 2000, 128). On muistettava, että yleiset tukitoimet, joita kohdistetaan istutelapseen, ovat lapsen käytettävissä usein myös musiikkikasvatustilanteissa ja että ne voivat olla myös musiikkikasvatuksen tukitoimien perustana.

TAULUKKO 5. Käytännölliset suositukset opetuksen muokkaamiseen (Gfeller 2000, 128)

Sisäkorvaistutteen huolto

Opettele laittamaan istute päälle ja pois päältä sekä säätämään voimakkuutta.

Ohjaa lasta pitämään laitteen johtoja niin, että ne eivät tartu soitettaessa soittimiin tai muihin välineisiin.

Sovi käytänteistä, miten toimitaan jos istute ei toimi kunnolla.

Ympäristön muutokset

Vähennä kuunteluympäristöstä kaikkea ylimääräistä hälyä.

Vähennä kaikuisuutta matoilla ja muilla tekstiileillä.

Harkitse suoraa liitääntä musiikkiin (esim. FM-laite).

Huolehdi, että käytettävät musiikintoistovälineet ovat hyvälaatuiset.

Kommunikaation huomioiminen

Selvitä lapsen kommunikointimenetelmä ja sisällytä se opetukseesi.

Huomioi mahdollisuus huuliolukuun.

Käytä visuaalisia apukeinoja kommunikoinnin selkeyttämiseksi.

Sopivien sisältöjen ja menetelmien valinta

Suosi musiikin rytmiseen rakenteeseen perustuvia tehtäviä.

Minimoi tarkan säveltason kuulemista ja äänen paikantamista vaativat tehtävät.

Selvitä lapsen mieltymyksiä soittimiin.

Ole joustava, muokkaa menetelmiä ja sisältöjä lapsen kykyihin.

Menetelmät ohjeiden antamiseen

Käytä visuaalisia apuja käsitteiden selkeyttämiseen.

Soita musiikkia hiljaisella tai keskitason voimakkuudella.

Ole joustava, muokkaa ohjeistusmenetelmiä, jos ne eivät sovi lapselle.

5. Tutkimusongelmat

Tutkimuksessani kartoitettiin sisäkorvaistutetta käyttävien lasten musiikkikasvatuksen tilannetta. Tilanne on uusi, sillä lasten implantointeja ei ole Suomessa tehty kovinkaan kauan, vasta vuodesta 1995 (Suma 2004, 17). Musiikkikasvatukseen sisällytettiin sekä formaali musiikkikasvatus, että monenlainen informaali musiikkiin liittyvä toiminta. Tutkimuksessa kerättiin kuvaavaa tietoa kyselylomakkeilla, joihin vastasivat sisäkorvaistutetta käyttävien lasten vanhemmat. Lomakkeissa kysyttiin CI-lapsen musiikkikasvatukseen liittyvien asioiden lisäksi perheen musiikillista taustaa sekä vanhempien asennetta musiikkikasvatusta kohtaan. Näin pyrittiin keräämään mahdollisimman kattavaa tietoa ajankohtaisesta aiheesta. Tutkimukseni tarkoituksena oli saada vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

1. Millaiseen musiikkikasvatukseen sisäkorvaistutetta käyttävät lapset osallistuvat?

Tutkimuksessa oli tarkoitus selvittää, osallistuvatko lapset formaaliin, koulussa tai päivähoitossa järjestettävään musiikkikasvatukseen. Tutkimuksessa pyrittiin kartoittamaan osallistuvatko CI-lapset musiikkitoimintoihin vapaa-ajallaan, ja jos osallistuvat, millaisia musiikkiharrastuksia heillä on. Tietoa kerättiin myös lasten implantointi-, kuulo- tai kronologisella iän yhteydestä musiikkitoimintoihin osallistumiseen sekä sisäkorvaistutetta käyttävän lapsen musiikillisista mieltymyksistä.

2. Miten sisäkorvaistutetta käyttävien lasten osallistumista musiikkikasvatukseen voidaan tukea?

Tutkimuksessa kartoitettiin, millaisia tukitoimia on saatavilla musiikkikasvatukseen osallistumiseen ja millaista tukea kaivataan lisää. Kartoitettiin myös onko tekijöitä, jotka lisäävät tai vähentävät musiikista nauttimista sekä sitä, onko yhteyttä saatavilla tukitoimilla ja musiikkikasvatukseen osallistumisella.

6. Menetelmät

6.1 Tutkimuskohde

Tutkimuksen tavoitteena oli kartoittaa sisäkorvaistutetta käyttävien lasten suhdetta musiikkikasvatukseen ja kuvailla sitä yleisellä tasolla. Tietoa pyrittiin keräämään laajalti ja mahdollisimman suuri osa sisäkorvaistutetta käyttävistä lapsista tahdottiin tavoittaa, joten on järkevää kerätä tutkimuksen aineisto postikyselyillä. Tavoitteena oli kerätä tietoa koskien sekä informaalia että formaalia musiikkikasvatusta, joten kyselylomakkeet (Liite 1) kohdistettiin sisäkorvaistutetta käyttävien lasten vanhemmille.

Tutkimusaineistossa kouluikäisiä oli enemmän kuin alle kouluikäisiä lapsia ja ero on tilastollisesti merkitsevä (Taulukko 6). Lapset jaettiin kuuloikänsä perusteella kahteen ryhmään, joko tehtiin kuuloiän mediaanin mukaan. Ryhmät on esitelty taulukossa 6. Lapset on luokiteltu myös koulu- ja päivähoitosijoituksensa mukaan, näissä ryhmien jakaumissa ei havaittu tilastollisesti merkitseviä eroja.

Taulukossa 6 on myös esitelty perheiden luokittelu musiikkitaustan mukaan. Perheen musiikkitaustaa selvitettiin kysymällä vanhempien ja perheen muiden lasten musiikkiharrastuksia sekä muihin musiikillisiin toimintoihin osallistumista, esimerkiksi radion ja äänitteiden kuuntelua. Saaduista tiedoista laskettiin perheille musiikkiin osallistumisen summapistemäärä, jonka mediaanin mukaan perheet jaettiin kahteen ryhmään. Perheet on lisäksi jaettu ryhmiin vanhempien asenteen mukaan. Asennetta selvitettiin kolmella kysymyksellä, joista niin ikään laskettiin summapistemäärä, ja ryhmät jaettiin pisteiden mediaanin mukaan.

TAULUKKO 6. Taustamuuttajat: lapsi ja perhe (n=49)

Taustamuuttajat		n	%	χ^2
Ikäjakauma	kouluikäiset	33	67	5,898* df=1
	alle kouluikäiset	16	33	
	yhteensä	49	100	
Tasattu ikäjakauma (analyysissa ja ristiin- taulukoinneissa)	9-vuotiaat ja nuoremmat	30	61	2,469 df=1
	10-vuotiaat ja vanhemmat	19	39	
	yhteensä	49	100	
Kuuloikäjakauma	6vuotta tai vähemmän	29	59	1,653 df=1
	7vuotta tai enemmän	20	41	
	yhteensä	49	100	
Koulusijoitus	yleisopetuksen ryhmä	20	61	1,485 df=1
	erityisryhmä	13	39	
	yhteensä	33	100	
Päivähoitosijoitus	yleinen ryhmä	12	75	
	erityisryhmä	4	25	
	yhteensä	16	100	
Perheen musiikkitausta	vähän musiikkia	28	57	1,000 df=1
	paljon musiikkia	21	43	
	yhteensä	49	100	
Vanhempien asenne musiikki- kasvatukseen	ei kovin tärkeä	25	51	0,020 df=1
	tärkeä	24	49	
	yhteensä	49	100	

Khin neliö -testin tilastollinen merkitsevyys on merkitty tähtimerkein:

* $p \leq 0.05$, ** $p \leq 0.01$, *** $p \leq 0.001$

Taulukossa 7 on esitelty CI-lasten yleistä erityisen tuen saamista ja saatuja tukimuotoja sekä erityisen tuen lisätarvetta ja toivottuja lisätuen muotoja. Lasten luokittelussa paljon tukea saaviin ja vähän tukea saaviin ei havaittu tilastollisesti merkittävää eroa. Yleisimpiä erityisen tuen muotoja olivat puheterapia, HOJKS sekä fm-laitteen käyttäminen, näitä tukitoimia sai yli 60 % tutkimukseen osallistuneista lapsista. Tilastollista eroa ei myöskään ollut niiden lasten määrässä, joilla ilmoitettiin olevan tuentarpeita ja niillä, joilla ei ollut lisätuen tarvetta. Yleisimmin toivottuja lisätuen muotoja olivat viittomien käyttö sekä henkilökohtaisen avustajan saaminen.

TAULUKKO 7. Taustamuuttujat: yleiset tukitoimet (n=49)

Taustamuuttujat		n	%	χ^2
Yleinen tukitoimien saaminen	paljon tukea	22	45	0,510 df=1
	vähän tukea	27	55	
	yhteensä	49	100	
Yleisen tuen lisätarve	tarvetta lisätuelle	18	37	3,449 df=1
	ei lisätuentarvetta	31	63	
	yhteensä	49	100	
CI-lapsen saamat yleiset tukitoimet	puheterapia	33	67	
	HOJKS	32	65	
	fm-laite	30	61	
	luokka-avustaja	16	33	
	henkilökohtainen avustaja	13	27	
	kokoaikainen erityisopetus	13	27	
	osa-aikainen erityisopetus	11	22	
	tulkkipalvelut	7	14	
	viittomien opetus	5	10	
	viittomien satunnainen käyttö	3	6	
	tukiopetus tarvittaessa	3	6	
	mukautettu luokkahuone	1	2	
	CI-lapsen yleiset tukitarpeet	viittomien käyttö	7	
henkilökohtainen avustaja		7	14	
puheterapia		3	6	
tukiopetus, jos tarvetta		3	6	
tekstitulkki		2	4	
yksilöllistetympi opetus		2	4	
ilmaisun tukeminen		2	4	
suulliset kokeet		1	2	

Khin neliö -testin tilastollinen merkitsevyys on merkitty tähtimerkein:

* $p \leq 0.05$, ** $p \leq 0.01$, *** $p \leq 0.001$

6.2 Aineiston keruu ja analysointi

Tietoa lapsen osallistumisesta musiikkikasvatukseen on mahdollista kerätä opettajilta tai kouluavustajilta, eri alojen terapeuteilta ja muilta hoitohenkilöiltä, tai perheiltä. Kattavimmat tulokset saataisiin tietenkin keräämällä tietoa kaikilta mahdollisilta tahoilta, mutta resurssien rajallisuuden vuoksi tässä tutkimuksessa tiedon lähteenä toimivat vanhemmat (Jellison 2006).

Koulun ja päivähoidon musiikkikasvatuksesta yleistä tietoa antavat esimerkiksi Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet (2000) ja Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet (2004). Vanhemmat ovat todennäköisesti hyvin perillä lapsensa saamista ja tarvitsemista tukitoimista, sillä he joutuvat punnitsemaan näihin seikkoihin liittyviä kysymyksiä päättäessään lapsen päivähoito- ja koulusijoituksesta (Sume 2004).

Aineisto kerättiin keväällä 2007 CI-lasten perheiden tukiyhdistyksen LapCI ry:n kautta kyselylomakkeilla. Lomakkeiden lähettäminen yhdistyksen kautta voi parantaa myös vastausprosenttia, joka monissa postikyselyissä voi muuten jäädä melko alhaiseksi (Valli 2001, 101; Hirsjärvi 2000, 192). LapCI ry. ei luovuttanut jäsentensä osoitetietoja tutkimusta varten, mutta he hoitivat valmiiden kirjeiden postituksen jäsenilleen.

LapCI ry:n avulla vastauksia kontrolloitiin numeroiduilla lomakkeilla (Liite 1) ja vastauskuorilla, mukana lähetettiin myös tutkimusta lyhyesti esittelevä saatekirje (Liite 2). Perheille, jotka eivät olleet vastanneet ensimmäiseen eräpäivään mennessä, lähetettiin uudestaan lomakkeet ja uudet saatekirjeet (Liite 3). Kyselyjä lähetettiin 80 kappaletta ja vastauksia saatiin yhteensä 49. Vastausprosentti oli siis 61%, joka on melko hyvä tämän tyyppisessä tutkimuksessa.

Aineiston analysoinnissa käytettiin ristiintaulukointia ja Pearsonin khiin neliö -testiä joilla selvitettiin aineiston eri muuttujien välistä yhteyttä ja niiden tilastollista merkitsevyyttä (Muijs 2004, 114, 122, 140; Metsämuuronen 2004, 44). Aineisto oli tilastolliseen analyysiin melko pieni, ja monet muuttujista vain nominaali- tai ordinaaliasteikollisia. Metsämuuronen esittää kirjassaan Pienten aineistojen analyysi (2004), että juuri ristiintaulukointi ja Pearsonin khiin neliö ovat sopivia testejä tällaisen aineiston analyysiin.

Tutkimuksen tavoitteena oli myös kuvata sisäkorvaistutetta käyttävän lapsen tyypillisimpiä musiikkikasvatukseen osallistumisen muotoja ja siihen saatavia ja tarvittavia erityisiä tukikeinoja sekä lapsen musiikin kuuntelua edistäviä ja haittaavia tekijöitä. Aineiston analysoinnin apuna käytettiin SPSS 16.0 -ohjelmaa.

Tutkimustuloksia kuvataan prosentein ja ryhmittelemällä aineistoa.

6.3 Tutkimuksen luotettavuus

Kyselylomake laadittiin Gfellerin ja muiden tutkijoiden (1998) tutkimuslomakkeen pohjalta. Heidän tutkimuksessaan käyttämässä lomakkeessa oli otettu huomioon laajalti perheen ja lapsen monipuoliset mahdollisuudet osallistuma musiikillisiin toimintoihin, joten lomakkeella voitiin olettaa saatavan tutkimusongelmien kannalta oleellista tietoa. Lomakkeen muokkaamisessa apuna on käytetty esimerkiksi Gallin, Gallin ja Borgin ohjeita kyselylomakkeen laadintaan (2003, 226).

Lomakkeen sisältöä on hiukan monipuolistettu ja moniin aihepiireihin on lisätty myös avoimen vastauksen mahdollisuus, jolloin esiin voi nousta myös näkökulmia, joita ei lomaketta laadittaessa ole osattu ottaa huomioon (Hirsjärvi, 2000, 195). Hyvän sisäisen validiteetin saavuttamiseksi kysymyslomakkeen sisällön muokkaamiseen saatiin myös apua Jyväskylän yliopiston musiikin laitoksen musiikkikasvatuksen lehtori, FT Erja Kososelta. Lomaketta testattiin ennen lähettämistä kahdella normaalikuuloisten lasten äidillä, joilla on erityispedagogiikan asiantuntemusta ja siihen tehtiin korjauksia myös heidän ehdotustensa mukaan. Näin pyrittiin varmistamaan, että lomakkeeseen oli mahdollisimman helppoa vastata, ja että kysymykset olisivat niin yksiselitteisiä että väärinkäsitysten ja epäselvyyksien määrä saataisiin minimoitua.

Kohderyhmä tavoitettiin Suomen laajuisesti toimivan LapCI r.y:n kautta. LapCI ry on valtakunnallinen järjestö, jonka tavoitteena on tukea sisäkorvaistutetta käyttäviä lapsia ja heidän perheitään (www.lapci.fi). Järjestön kautta oli mahdollista tavoittaa hyvin laajasti tutkimuksen kohteena olevia vanhempia, joten kartoitusta voidaan pitää melko hyvin yleistettävänä.

Tutkimuslomakkeen analysointi oli hyvin yksiselitteistä. Näin oli myös avokysymysten kohdalla, joten arvioitsijareliabiliteettia ei katsottu tarpeelliseksi tässä tutkimuksessa. Aineistoon ei ollut sovellettavissa myöskään perinteisiä reliabiliteettia mittaavia lukuja, lukuun ottamatta asennemittausta, jonka sisäistä johdonmukaisuutta mitattiin Cronbachin alfa -kertoimella. Reliabiliteetiksi saatiin 0,70, minkä voidaan katsoa olevan hyvä. Alfa-kerrointa olisi vielä parantanut jos vanhemman oma kiinnostuneisuus musiikista olisi jätetty käsittelemättä, tuolloin alfa-kerroin olisi ollut 0,75. Kysymyksillä haluttiin kuitenkin kuvata yleistä asennetta musiikkiin, joten kysymys sisällytettiin tulosten analyysiin.

Vanhempien voidaan olettaa antaneen lapsestaan totuudenmukaisia tietoja, sillä heidän perheidensä anonyymiteetti turvattiin yhteistyössä LapCI ry:n kanssa. CI-lasten vanhemmat ovat myös yleensä erittäin sitoutuneita lapsensa koulunkäyntiin ja kouluvalintoihin sekä yhteistyöhön pedagogien kanssa ja kuten jo aiemmin on todettu, heillä on paljon asiantuntemusta koskien lapsensa saamia tukitoimia niin koulussa kuin muissa konteksteissa (Sume 2008, 150).

7. Tulokset

7.1 Musiikkikasvatukseen osallistuminen

Lähes kaikki tutkimukseen osallistuneet perheet kertoivat lapsensa osallistuvan koulussa tai päivähoitossa järjestettävään musiikkikasvatukseen (88 %). Ero niihin, jotka eivät osallistu on tilastollisesti merkitsevä. Taulukossa 8 on esitelty implantoitujen lasten osallistumista musiikkitoimintoihin, he muun muassa harrastavat vapaa-ajallaan laulamista ja soittamista, musiikkiliikuntaa, sekä kuuntelevan radiota ja erityisesti äänitteitä.

TAULUKKO 8. Sisäkorvaistutetta käyttävän lapsen osallistuminen formaaliin ja informaaliin musiikkikasvatukseen (n=49)

Musiikkitoiminnon muodot	Osallistuminen	Osallistuminen		
		n	%	χ^2
CI-lapsen osallistuminen formaaliin musiikkikasvatukseen	osallistuu	43	88	27,939*** df=1
	ei osallistu	6	12	
	yhteensä	49	100	
CI-lapsen musiikkiharrastukset	musiikkiliikunta tai musiikkileikkikoulu	12	24	
	lauluharrastus	5	10	
	soittoharrastus	2	4	
CI-lapsen osallistuminen muihin musiikkitoimintoihin	äänitteiden kuuntelu	36	73	
	musiikkivideoiden katselu	25	51	
	radion kuuntelu	18	37	
	konserteissa käyminen	18	37	

Khi-neliö -testin tilastollinen merkitsevyys on merkitty tähtimerkein:

* $p \leq 0.05$, ** $p \leq 0.01$, *** $p \leq 0.001$

Analyysissä tarkasteltiin lähemmin noita kuutta lasta, jotka eivät osallistu formaaliin musiikkikasvatukseen, tiedot heistä esitellään taulukossa 9. Vanhemmat eivät olleet raportoineet näistä lapsista juurikaan yleisen tuen- tai musiikkikasvatuksen tuen lisätarpeita, eikä yksikään lapsista saanut erillistä tukea musiikkikasvatukseen. Syiksi siihen, että lapsi ei osallistu musiikkikasvatukseen, vanhemmat kertoivat

musiikkikasvatuksen puuttumisen, tai että HOJKS:ssa on määritelty ettei lapsi osallistu musiikkikasvatukseen. Osa HOJKS:n maininneista vanhemmista kertoi myös että musiikkia oli kokeiltu, mutta se ei ollut sopinut lapselle.

TAULUKKO 9. Lapset, jotka eivät osallistu formaaliin musiikkikasvatukseen (n=6)

		n	%
Ikäjakauma	alle kouluikäinen	2	33
	kouluikäinen	4	67
	yhteensä	6	100
Kuuloikäjakauma	≤ 6 vuotta	4	67
	≥ 7 vuotta	2	33
	yhteensä	6	100
Koulusijoitus	erityisopetus	2	50
	yleisopetus	2	50
	yhteensä	4	100
Päivähoitosijoitus	erityisryhmä	1	50
	yleinen ryhmä	1	50
	yhteensä	2	100
Yleinen saatu tuki	vähän tukea	4	67
	paljon tukea	2	33
	yhteensä	6	100
Yleisen tuen lisätarve	ei lisätuen tarvetta	6	100
	tarvitsee lisää tukea	0	0
	yhteensä	6	100
Musiikkikasvatuksen lisätuki	ei saa lisätukea	6	100
	saa tukea	0	0
	yhteensä	6	100
Musiikkikasvatuksen lisätuen tarve	ei tuen tarvetta	5	83
	tarvitsee lisää tukea	1	17
	yhteensä	6	100
Perheen osallistuminen musiikkitoimintoihin	vähän	5	83
	paljon	1	17
	yhteensä	6	100
Vanhempien asenne musiikkiin	ei kovin tärkeää	5	83
	tärkeää	1	17
	yhteensä	6	100

Formaaliin musiikkikasvatukseen osallistumattomia lapsia oli niin vähän, että esimerkiksi Pearsonin Khin neliö -testausta ei kannattanut tehdä. Taulukoinnin perusteella näyttää kuitenkin siltä, että näiden lasten perheet eivät osallistu kovinkaan paljon musiikillisiin toimintoihin ja että lasten vanhemmat eivät pidä musiikkia kovina tärkeänä (Taulukko 9).

Lapsen tämänhetkiselällä, kuulo- tai implantointi-ikäällä ei ollut tutkimuksen mukaan yhteyttä lapsen musiikkitoimintoihin osallistumiseen (Liite 4). Sen sijaan perheen yleisellä musiikillisella harrastuneisuudella sekä vanhempien asenteilla musiikkikasvatuksen merkitystä kohtaan oli tilastollisesti merkittävä yhteys CI-lapsen musiikkitoimintoihin osallistumiseen (Taulukot 10 ja 11).

TAULUKKO 10. Vanhemman asenne suhteessa CI-lapsen musiikki-toimintoihin osallistumiseen

Asenne musiikkiin	Osallistuminen musiikkitoimintoihin		Yhteensä
	vähän	paljon	
Musiikki ei kovin tärkeää	17	8	25
Musiikki tärkeää	8	16	24
Yhteensä	25	24	49

$$\chi^2 = 5,889^*$$

$$df=1$$

Khin neliö -testin tilastollinen merkitsevyys on merkitty tähtimerkein:

* $p \leq 0.05$, ** $p \leq 0.01$, *** $p \leq 0.001$

TAULUKKO 11. Perheen musiikkitausta suhteessa CI-lapsen musiikki-toimintoihin osallistumiseen

Perheen osallistuminen musiikkitoimintoihin	Osallistuminen musiikkitoimintoihin		Yhteensä
	vähän	paljon	
Vähän	20	8	28
Paljon	5	16	21
Yhteensä	25	24	49

$$\chi^2 = 10,889^{***}$$

$$df=1$$

Khin neliö -testin tilastollinen merkitsevyys on merkitty tähtimerkein:

* $p \leq 0.05$, ** $p \leq 0.01$, *** $p \leq 0.001$

TAULUKKO 12. Sisäkorvaistutetta käyttävän lapsen musiikkimieltymykset (n=49)

Miellyttävyys/ epämiellyttävyys	Lapsen mieltymys	n	%	χ^2
Onko tiettyntyyppistä musiikkia, josta CI-lapsi on erityisen kiinnostunut?	kyllä	33	67	5,898* df=1
	ei	16	33	
	yhteensä	49	100	
Millaisesta musiikista CI-lapsi pitää?	tietty tyyli	23	47	
	laulaminen tai soittaminen	9	18	
	rytmikäs, tanssittava musiikki	8	16	
	laululeikit ja lastenlaulut	7	14	
	tietty soitin	3	6	
	rauhallinen musiikki	2	4	
	selkeät sanat	1	2	
Onko tiettyntyyppistä musiikkia, josta CI-lapsi ei pidä?	ei	30	64	3,596 df=1
	kyllä	17	36	
	yhteensä	47	100	
Millaisesta musiikista CI-lapsi ei pidä?	kovat ja korkeat äänet	7	14	
	tietty musiikkityyli	3	6	
	musiikki yleensä	3	6	
	nopeatempoinen musiikki	2	4	
	rytmiton musiikki	2	4	
	taustamusiiikki	2	4	
	äänitteet	1	2	
	kaikuisat tilat	1	2	

Khin neliö -testin tilastollinen merkitsevyys on merkitty tähtimerkein:

* $p \leq 0.05$, ** $p \leq 0.01$, *** $p \leq 0.001$

Tulokset osoittavat, että CI-lapset ovat hyvin usein kiinnostuneita jostain tiettyntyyppisestä musiikista (Taulukko 12). Mieltymykset vaihtelivat hyvin henkilökohtaisesti eikä niistä noussut mitään tiettyä musiikintyyllilajia tai tiettyjä musiikillisia piirteitä. CI-lasten kiinnostuksenkohteita on esitelty tarkemmin taulukossa 12. Vanhemmat olivat raportoineet myös musiikillisia piirteitä ja tyylejä, joista lapset eivät pitäneet, ja joita myös esitellään taulukossa 12. Näissä ei ollut tilastollisesti merkittävää eroa.

7.2 Musiikkikasvatukseen osallistumisen tukeminen

Yli puolet CI-lapsista, 73 %, ei saa erillistä tukea musiikkikasvatukseen osallistumiseen, mutta lähes kaikki osallistuvat päivähoitossa tai koulussa järjestettävään musiikkikasvatukseen (Taulukko 13). Ero erillistä musiikkikasvatuksen tukea saavien ja niiden, jotka eivät saa erillistä musiikkikasvatuksen tukea on tilastollisesti merkittävä. Samoin on ero lisätukea tarvitsevien ja lisätukea tarvitsemattomien välillä. Kysymykseen lapsen saamasta tai tarvitsemasta musiikkikasvatuksen erityistuesta oli vastattu hiukan vähemmän kuin muihin kysymyksiin. Musiikkikasvatustilanteissa lapsi kuitenkin hyötyy myös yleisistä tukimuodoistaan, joita vanhemmat taas olivat raportoineet tarkasti ja joita on jo aiemmin esitelty taulukossa 7. Musiikkikasvatuksen lisätuen saamisella tai lisätarpeella ei ollut tilastollisesti merkittävää yhteyttä lapsen musiikkitoimintoihin osallistumiseen, ei myöskään yleisen tuen saamisella tai lisätarpeella (Liite 4).

Suurin osa vanhemmista oli tyytyväisiä lapsensa saamiin yleisiin tukitoimiin. Tutkimuksessa havaittiin, että yleisen tuen lisätarpeella ja musiikkikasvatuksen lisätarpeella oli tilastollisesti merkittävä yhteys niin, että vanhemmat, jotka kaipasivat lapselleen lisää yleisiä tukitoimia, kaipasivat myös lisää musiikkikasvatuksen tukitoimia (Taulukko 14). Myös lapsen iällä sekä kuulo-iällä oli yhteys musiikkikasvatuksen tuen tarpeisiin; sekä iältään että kuuloiältään nuoremmilla lapsilla oli suurempi tuen tarve kuin vanhemmilla lapsilla (Taulukot 15 ja 16). Vanhempien asenteella musiikkikasvatusta kohtaan ei ollut yhteyttä saatuihin tukitoimiin tai tuen tarpeisiin (Liite 4).

TAULUKKO 13. Sisäkorvaistutetta käyttävän lapsen musiikkikasvatuksen erityinen tukeminen (n=49)

Tukeminen	Tuen saaminen	f	%	χ^2
Saako CI-lapsi erillisiä tukitoimia musiikkikasvatukseen?	ei	36	73	10,796** df=1
	kyllä	13	27	
	yhteensä	49	100	
CI-lapsen saamat tukitoimet musiikkikasvatukseen	viittomat	5	10	
	pienryhmäopetus	3	6	
	avustaja	2	4	
	äänimaailmatunnit	2	4	
Tarvitseeko CI-lapsi lisää tukea musiikkikasvatukseen?	ei	37	79	12,755***
	tarvitsee lisää tukea	12	24	
	yhteensä	49	100	
CI-lapsen musiikkikasvatuksen lisätuen tarpeet	lisätietoa vanhemmille	4	8	
	laulujen viittominen	3	6	
	opetuksen yksilöllistäminen	3	6	
	sanojen lisäopettelu	2	4	
	rytmiin keskittyvä opetus	1	2	

Khin neliö -testin tilastollinen merkitsevyys on merkitty tähtimerkein:

* $p \leq 0.05$, ** $p \leq 0.01$, *** $p \leq 0.001$

Suurin osa vanhemmista kertoi, että on tiettyjä asioita jotka tukevat tai jotka häiritsevät CI-lapsen musiikin kuuntelua. Selvästi yleisin häiritsevä tekijä oli taustahäly. Eniten mainittuja kuuntelemista tukevia tekijöitä olivat hiljainen ympäristö ja hyvälaatuinen äänentoisto. Musiikin kuuntelua tukevia ja häiritseviä tekijöitä on esitelty lisää taulukossa 17.

TAULUKKO 14. Musiikkikasvatuksen lisätuen tarve ja yleisen tuen lisätarve (n=49)

Musiikkikasvatuksen tuen tarve	Yleisen tuen lisätarve		Yhteensä
	ei tukitarvetta	tarvitsee lisää tukea	
Ei tukitoiveita	27	4	31
Tarvitsee lisää tukea	10	8	18
Yhteensä	37	12	49

$$\chi^2 = 6,126^*$$

$$df=1$$

Khin neliö -testin tilastollinen merkitsevyys on merkitty tähtimerkein:

* $p \leq 0.05$, ** $p \leq 0.01$, *** $p \leq 0.001$

TAULUKKO 15. Musiikkikasvatuksen lisätuen tarve ja ikä (n=49)

Musiikkikasvatuksen tuen tarve	Ikä		Yhteensä
	≤ 9 vuotta	≥ 10 vuotta	
Ei tukitoiveita	19	18	37
Tarvitsee lisää tukea	11	1	12
Yhteensä	30	19	49

$$\chi^2 = 6,204^*$$

$$df=1$$

Khin neliö -testin tilastollinen merkitsevyys on merkitty tähtimerkein:

* $p \leq 0.05$, ** $p \leq 0.01$, *** $p \leq 0.001$

TAULUKKO 16. Musiikkikasvatuksen lisätuen tarve ja kuuloikä (n=49)

Musiikkikasvatuksen tuen tarve	Kuuloikä		Yhteensä
	≤ 6 vuotta	≥ 7 vuotta	
Ei tukitoiveita	18	19	37
Tarvitsee lisää tukea	11	1	12
Yhteensä	29	20	49

$$\chi^2 = 6,941^{**}$$

$$df=1$$

Khin neliö -testin tilastollinen merkitsevyys on merkitty tähtimerkein:

* $p \leq 0.05$, ** $p \leq 0.01$, *** $p \leq 0.001$

TAULUKKO 17. Sisäkorvaistutetta käyttävän lapsen musiikin kuuntelun tukeminen (n=49)

Kuuntellun edistäminen / häiritseminen		n	%	χ^2
Onko CI-lapsen musiikin kuuntelua tukevia tekijöitä?	kyllä	17	68	18,689*** df=1
	ei	8	32	
	yhteensä	25	100	
CI-lapsen musiikin kuuntelua tukevat tekijät	hiljainen ympäristö	25	51	
	hyvälaatuinen äänentoisto	13	27	
	fm-laite	7	14	
	elävä musiikki	4	8	
	kiinnostavat sanoitukset	4	8	
	implanttiin liitettävä soitin	3	6	
	tavalliset kuulokkeet	3	6	
	hyvälaatuiset äänitteet	2	4	
	induktiosilmukka	2	4	
	esiintyjän näkeminen	2	4	
	toisten kanssa toimiminen	2	4	
	sanat viitottuna tai luettavina	1	2	
	Onko CI-lapsen musiikin kuuntelua häiritseviä tekijöitä?	kyllä	38	81
ei		9	19	
yhteensä		47	100	
CI-lapsen musiikin kuuntelua häiritsevät tekijät	taustahäly	35	71	
	huonolaatuiset äänitteet	4	8	
	lapsen väsymys	2	4	
	elävä musiikki ja liian voimakas äänentoisto	2	4	
	huono kuuntelutila	1	2	

Khin neliö -testin tilastollinen merkitsevyys on merkitty tähtimerkein:

* $p \leq 0.05$, ** $p \leq 0.01$, *** $p \leq 0.001$

8. Pohdinta

8.1 Tutkimuksen arviointi

Tutkimuksen tavoitteena oli kartoittaa sisäkorvaistutetta käyttävien lasten osallistumista musiikkitoimintoihin. Erityisesti tietoa haluttiin formaaleista ja informaaleista musiikkitoimintoihin osallistumisen muodoista sekä osallistumisen tukemisesta. Tutkimustulokset osoittavat, että sisäkorvaistutetta käyttävät lapset osallistuvat sekä formaaliin musiikkikasvatukseen että informaaliin, vapaa-ajan musiikkitoimintaan. Musiikkikasvatuksen tukitoimia on saatavilla vähän, mutta tutkimus osoitti myös, että tukitoimilla ei ole yhteyttä musiikillisiin toimintoihin osallistumiseen.

Tutkimus antoi uutta tietoa suomalaisten sisäkorvaistutetta käyttävien lasten osallistumisesta musiikkikasvatukseen sekä muihin musiikillisiin toimintoihin, sillä aiheesta ei ole aiempaa kartoitettavaa ja kuvailevaa tutkimusta. Tutkimustuloksia voidaan yleistää suomalaisiin CI-lapsiin, sillä LapCI ry:n kautta oli mahdollista tavoittaa valtaosa CI-lasten perheistä. Tutkimuslomakkeita lähetettiin LapCI ry:n kautta 80 kappaletta ja vastauksia saatiin 49 kappaletta, joten vastausprosentti tutkimuksessa oli 61%, mikä on hyvä vastausprosentti postikyselylle. Yleistettävyyttä tukee myös se, että tutkimustulokset ovat samansuuntaisia tai jopa erittäin samankaltaisia Gfellerin ja kumppaneiden (1998) yhdysvalloissa tekemän samankaltaisen tutkimuksen kanssa.

Tutkimustulokset tukevat Darrown tutkimustuloksia (1987, 93), joiden mukaan kuulovamma hidastaa musiikillisten taitojen kehittymistä, mutta ei estä sitä. Sisäkorvaistute tuo toki uusia haasteita perinteiseen kuulovammaisten opetukseen, mutta se on myös apuväline, joka edistää integraatiota ja normalisaatiota. Tähänkin tutkimukseen osallistuneista kouluikäisistä lapsista 61 % kävivät kouluun yleisopetuksen parissa ja alle kouluikäisistä lapsista peräti 75 % olivat yleisissä ryhmissä.

Tutkimuslomakkeella pystyttiin keräämään vain kuvailevaa ja pinnallista tietoa. Esimerkiksi lapsen musiikillisten taitojen ja luovan ilmaisun kehittymisestä ei kerätty lainkaan tietoa, joten esimerkiksi arvioita musiikkikasvatuksen tavoitteiden ja menetelmien onnistuneisuudesta ei voida tehdä. Lomakkeilla kerättiin ainoastaan

vanhempien näkemyksiä, joten koko kuntoutuksessa vastaava ammattihenkilöstö, esimerkiksi opettajat, kuntoutusohjaajat ja puheterapeutit jäivät kokonaan huomioimatta. Näin ollen arviota erityispedagogisen tuen ja tukitarpeiden kohtaamisesta ei voida myöskään tehdä. Vanhemmat voivat toki toimia lastensa asioiden asiantuntijoina, mutta vanhempien näkemyksien perusteella on mahdoton tehdä suosituksia opetuksen järjestämiseksi tai musiikkitoimintojen eriyttämiseksi ja yleisen tuen muotojen kehittämiseksi koulussa tai musiikkiharrastuksissa.

Toisaalta, vanhemmat osaavat monesti antaa tietoa sellaisista lapsensa vahvuusalueista, joita koulussa ei huomata, mutta jotka huomioimalla voitaisiin mukauttaa opetusta vastaamaan paremmin lapsen tarpeita ja osaamisalueita (Jellison 2006, 258-261). Koulujen musiikinopetusta on kritisoitu liian tieto- ja taitokeskeiseksi (esim. Hickey & Lipscomb 2006, 97-98 ja Paananen 2003, 216) eikä vapaalle luovuudelle ole osattu antaa tilaa. Tämä sotii hiukan opetussuunnitelman henkeä vastaan, sillä Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2004, 232) manitaan: ”Yhdessä musisoiminen kehittää sosiaalisia taitoja, kuten vastuullisuutta, rakentavaa kriittisyyttä sekä taidollisen ja kulttuurisen erilaisuuden hyväksymistä ja arvostamista.”

8.2 Sisäkorvaistutetta käyttävä lapsi ja musiikki

Kyselylomakkeeni pohjana käytin Gfellerin, Wittin, Spencerin, Stordahlin ja Tomblinin (1998) tutkimuslomaketta. He tutkivat sisäkorvaistutetta käyttävien lasten osallistumista musiikkitoimintoihin, ja syvensivät tutkimustaan tekemällä kyselylomakkeiden lisäksi puheen ymmärtämisen ja vastaanottamisen testejä tutkimukseen osallistuneille lapsille. Tutkijat lähettivät tutkimuslomakkeen 73 perheelle ja saivat 89 % vastauksia, eli yhteensä 65 vastausta (Gfeller ym. 1998, 218-220).

Tätä tutkimusta ei tietenkään voi verrata suoraan yhdysvalloissa suoritettuun tutkimukseen, sillä Gfellerin ja kumppaneiden tutkimus on jo kymmenen vuotta vanha ja sekä koulu- että erityispalvelujärjestelmät Yhdysvalloissa ovat hyvin erilaisia verrattuna Suomen oloihin. Pinnallisia vertailuja voidaan kuitenkin tehdä ja niitä on esitelty taulukossa 18.

Yhtäläisyyksiä löytyy esimerkiksi musiikkitoimintoihin osallistumisessa. Gfellerin ja muiden tutkijoiden raportissa kerrotaan, että 73 % tutkimukseen osallistuneista

peruskouluikäisistä lapsista osallistuu koulun musiikkikasvatukseen. Tässä tutkimuksessa kaikkien tutkittavien lasten osallistuminen koulun tai päivähoidon musiikkikasvatukseen oli prosentuaalisesti hiukan suurempi, 88 % (Taulukko 18).

Lapsen musiikista nauttimiseen vaikuttavista tekijöistä kertoivat Gfellerin ja kumppaneiden tutkimuksessa 60 % vanhemmista (1998, 221). Vanhemmat kuvasivat myös musiikinkuuntelua edistäviä tekijöitä, yleisimpiä olivat hiljainen ympäristö, hyvälaatuinen äänentoisto, induktiosilmukan käyttö ja visuaalinen tuki kuuntelulle. Näitä samoja tekijöitä mainitsivat myös suomalaiset vanhemmat, joista 76 % kertoi lapsensa kuuntelua tukevista tekijöistä (Taulukko 17). Yleisimmäksi musiikkiin osallistumisen erilliseksi tukitoimeksi osoittautui viittomien käyttö (Taulukko 13). Saman tuloksen saivat myös Gfeller ja kumppanit (1998, 222) tutkiessaan sisäkorvaistutetta käyttäviä lapsia sekä Gfeller ja Darrow (1991, 31) tutkiessaan kuulovammaisten lasten musiikkikasvatusta. Voidaan siis olettaa, että monet muutkin kuulovammaisten tukikeinot ovat toimivia myös sisäkorvaistutetta käyttävien lasten musiikkiin osallistumisen tukemisessa, vaikka toki tukikeinojen arviointia on tehtävä jatkuvasti.

Yksittäisten tulosten lisäksi suuret linjat tutkimustuloksissa ovat yhteisiä Gfellerin (1998, 224-225) ja muiden tutkijoiden tulosten kanssa: suurin osa sisäkorvaistutetta käyttävistä lapsista osallistuu musiikkitoimintoihin ja erityisesti tämä tapahtuu koulussa, musiikintunneille on saatavilla vain vähän ylimääräistä tukea, mutta kiinnittämällä huomiota pieniin asioihin kuunteluolosuhteissa, voidaan lapsen musiikkikokemuksia parantaa ja tukea osallistumista musiikin tunneilla tai muissa musiikkitoiminnoissa.

Voidaan ajatella, että sisäkorvaistutetta käyttävän lapsen arki musiikkikasvatuksen piirissä on melko samanlaista eripuolilla maailmaa. Haasteet ovat samoja, mutta myös samanlaiset tukitoimet helpottavat arkea. CI-lasten kanssa työskentelevien opetusalan ammattilaisten olisikin erittäin suositeltavaa tutustua yhdysvaltalaiseen tutkimukseen ja oppaisiin, sillä suomenkielistä materiaalia ja tutkimustietoa on saatavilla vielä toistaiseksi erittäin vähän.

TAULUKKO 18. Tutkimustulosten vertailua Gfellerin ja muiden tutkijoiden tutkimustuloksiin (1998, 220-222)

Tutkimustulos		Gfeller ym. 1998 n=65	Uudet tulokset n=49
Musiikkitoimintoihin osallistuminen	formaali musiikkikasvatus	73 % (sisältää vain peruskouluikäiset)	88 % (sisältää kaikki lapset)
Erillinen tuki musiikkikasvatuksessa	saa erillistä tukea yleisin erillinen tuki	64 % viittomat (44 %)	27 % viittomat (10 %)
Musiikkitoimintoihin osallistuminen	musiikin kuuntelu	63 %	73 % (äänitteet) 37 % (radio)
	musiikkiliikunta	55 %	24 %
	musiikkivideot	42 %	51 %
	konserteissa	32 %	37 %
	käyminen		

Gfellerin ja muiden tutkimus (1998) on jo kymmenen vuotta vanha, joten huomataan että musiikkikasvatuksen tukeminen ei näytä olevan kohentunut vuosien varrella.

Suomalaisia lapsia on tosin implantoitu vasta vain hyvin vähän aikaa, ja tukijärjestelmää kehitetään jatkuvasti. Kaikki tukitoimet pyritään myös saamaan lapsen käyttöön kokonaisvaltaisesti, eikä vain musiikintunneille. Arviointia sisäkorvaistutteen soveltuvuudesta musiikin kuunteluun ei voida tämän tutkimuksen perusteella tehdä, mutta tulevaisuudessa tutkimusta voisi laajentaa ja tehdä esimerkiksi puheen ymmärtämistä ja tuottamista määrittäviä testejä, joita myös Gfeller (1998) tutkijakumppaneineen on käyttänyt.

8.3 Tutkimuksen tulevaisuus

Tutkittava aihe on erittäin ajankohtainen. Helena Sume suoritti tohtorin väitöksensä 8.3.2008 aiheenaan Perheen pyörteinen arki: Sisäkorvaistutetta käyttävän lapsen matka kouluun. Sisäkorvaistutetta on esitelty myös muissa, kuin tieteellisissä julkaisuissa. Esimerkiksi terveydenhuollon kuluttajaportaali Poliklinikka.fi on esitellyt artikkelissa 29.4.2008 sisäkorvaistutetta (Lindström 2008). Poliklinikka-fi on Coronaria Oy:n tuottama verkkopalvelu kuluttajille, jonne sisältöä tuottavat terveydenhuoltoalan ammattilaiset (www.coronaria.fi 2008).

Sisäkorvaistutetta käyttävien lasten arkea tulisi tutkia tulevaisuudessa myös kuntoutuksen ja koulun näkökulmista. Sumeen (2008) väitöstutkimuksessa koulu ja kuntoutus ovat tosin olleet isona osana perheen elämää, ja aiemmassa tutkimuksessaan hän on perehtynyt CI-lasten saamiin tukitoimiin (2004, 32-34). Lapsen ja perheen henkilökohtaisiin kokemuksiin paneutuvan tutkimuksen ohella olisi tärkeää perehtyä myös lapsen taitojen kehittymiseen ja etsiä juuri sisäkorvaistutetta käyttäville lapsille sopivia tukimuotoja. Tutkittavia alueita voidaan poimia aiemmasta sisäkorvaistutetta käyttäviin- tai kuulovammaisiin lapsiin kohdistuneesta tutkimuksesta, tutkimusalueina voisi olla esimerkiksi kielenkehitys (esim. Darrow 1990, Gfeller ym. 1998), musiikilliset taidot (esim. Darrow 1987, 1990, 1992; Stordahl 2002) tai sointivärien havaitseminen (Darrow 1991).

Tutkimuskohteita tulisi laajentaa erityispedagogisesta näkökulmasta myös musiikkitieteellisiin näkökulmiin, esimerkiksi musiikkiterapiaan ja kognitiiviseen musiikintutkimukseen. Viime vuosina musiikkipsykologiassa on tutkittu erityisesti musiikin ja tunteiden yhteyttä (Saarikallio 2007), ja tätä olisi syytä tutkia myös sisäkorvaistutetta käyttäviltä henkilöiltä, sillä näin voitaisiin saada lisää tietoa implantin mahdollisuuksista musiikin kuunteluun. Esimerkiksi Suvi Saarikallio (2007) on tutkinut väitöksessään nuorten musiikinkäyttöä mielialojen hallintaan. Saarikallion mukaan musiikki on merkittävää nuoren elämässä esimerkiksi identiteetin kehittymisessä ja suhteessa muihin ihmisiin (Saarikallio 2007, 21-22).

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2004, 232) mainittu yleinen tavoite vuosiluokkien 1-4 musiikinopetuksessa on erittäin soveltuva sisäkorvaistutetta käyttävien lasten musiikkikasvatukselle: ”Opetuksen tulee antaa oppilaalle kokemuksia monenlaisista äänimaailmoista ja musiikeista sekä rohkaista häntä ilmaisemaan ja toteuttamaan omia mielikuviaan.” Opetuksen tavoitteina ovat myös esimerkiksi oman äänen käytön ja itseilmaisun opettelu, sekä toimiminen ryhmän jäsenenä. Nämä tavoitteet lienevät oleellinen osa myös CI-lapsen kuntoutustavoitteita, joten musiikkikasvatukseen osallistuminen voi parhaimmillaan tukea lapsen kokonaisvaltaista kuntoutusta ja kasvua

Lähteet

- Ahonen, H. 1993. Musiikki, sanaton kieli: musiikkiterapian perusteet. Loimaa: Finn Lectura.
- Coronaria Oy:n internetsivustot. Saatavilla [www-muodossa](http://www.muodossa)
URL:<http://home.coronaria.fi/?section=1> [Viitattu 19.5.2008]
- Darrow, A.A. 1987. An investigative Study: The Effect of Hearing Impairment on Musical Aptitude. *Journal of Music Therapy* XXIV (2), 88-96.
- Darrow, A.A. 1990. The Effect of Frequency Adjustment on the Vocal Reproduction Accuracy of Hearing Impaired Children. *Journal of Music Therapy* XXVII (1), 24-33.
- Darrow, A.A. 1991. An Assessment and Comparison of Hearing Impaired Children's Preference for Timbre and Musical Instruments. *Journal of Music Therapy* XXVIII (1), 48-59.
- Darrow, A.A. 1992. The Effect of Vibrotactile Stimuli via the SOMATRON on the Identification of Pitch Change by Hearing Impaired Children. *Journal of Music Therapy* XXIX (2), 103-112.
- Darrow, A.A & Gfeller K. 1991. A Study of Public School Music Programs Mainstreaming Hearing Impaired Students. *Journal of Music Therapy* XXVIII (1), 23-39.
- Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet. 2000. Helsinki: Opetushallitus. Saatavilla [www-muodossa](http://www.muodossa): <URL: <http://www.edu.fi/julkaisut/maaraykset/ops/esiops.pdf> > [Viitattu 24.4.2006]
- Gall, M. D., Gall, J. P. & Borg, W. R. 2003. Educational Research: An Introduction. Pearson Education, Inc.
- Gfeller, K. Witt, S.A. Spencer, L.J. Stordahl, J. & Tomblin, B. 1998. Musical Involvement and Enjoyment of Children. *Volta Review* 100 (4), 213-233.
- Gfeller, K.E. 2000. Accommodating Children who use Cochlear Implants In Music Therapy or Educational Settings. *Music Therapy Perspectives* 18, 122-130.
- Hallam, S. 2006. Musicality. Teoksessa McPherson, G. E. (toim.) 2006. The Child as Musician. Oxford: Oxford University Press New York, 93-110.

- Hickey, M. & Lipscomb, S. D. 2006. How different is good? How good is different? The assessment of children's creative musical thinking. Teoksessa Deliège, I. & Wiggins, G. A. (toim.) 2006. Musical Creativity. Hove : Psychology Press New York, 97-111.
- Hirsjärvi, S. 2000. Aineiston hankinta, analyysi ja johtopäätökset. Teoksessa Hirsjärvi, S. Remes, P. & Sajavaara, P. 2000. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi, 176-222
- Honkanen, T. 2001. Miksi musiikkikasvatusta?: musiikkikasvatuksen taustalla vaikuttavat ihmis-, oppimis- ja musiikkikäsitteet. Lisensiaatintyö. Jyväskylän yliopisto, musiikin laitos. Saatavilla www-muodossa: <URL: <http://selene.lib.jyu.fi:8080/gradu/g/tuihonka.pdf>> [Viitattu 24.4.2006]
- Jellison, J. A. 2006. Including everyone. Teoksessa McPherson, G. E. (toim.) 2006. The Child as Musician. Oxford: Oxford University Press New York, 257-272.
- Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteet. 2004. Helsinki: Opetushallitus. Saatavilla www-muodossa: <URL: http://www.oph.fi/ops/apip/apip_perusteet.pdf> [Viitattu 24.4.2006]
- Kurki, A. & Takala, M. 2005. Tekniset apuvälineet kommunikoinnin tukena. Teoksessa Takala, M. & Lehtomäki, E. (toim.). 2005. Kieli, kuulo ja oppiminen: kuurojen ja huonokuuloisten lasten opetus. Helsinki: Finn Lectura.
- Kuurojen liitto r.y. Kuurot, viestintä – ja kuuloteknologia. Kannanotto 3.2.2005. Saatavilla www-muodossa: <URL: http://www.kl-deaf.fi/page.asp?notice=1&_item_id=2046> [Viitattu 30.4.2006]
- Kuurojen liitto r.y:n internetsivustot. Saatavilla ww-muodossa: <URL: <http://www.kl-deaf.fi>> [Viitattu 30.4.2006]
- LapCI r.y:n internetsivusto <URL: <http://www.lapci.fi>> [Viitattu 2.1.2007]
- Lindström, L. 2008. Sisäkorvaistute on avain äänimaailmaan. Saatavilla www-muodossa: <URL: <http://www.poliklinikka.fi/?page=4181452&id=4887644>> [Viitattu 19.5.2008]
- Linnankivi, M. Tenkku, L. & Urho, E. 1988. Musiikin didaktiikka. Helsinki: WSOY.
- McPherson, G. E. & Williamon, A. 2006. Giftedness and Talent. Teoksessa McPherson, G. E. (toim.) 2006. The Child as Musician. Oxford: Oxford University Press New York, 239-256.
- Moores, D. F. 1996. Educating the deaf : psychology, principles, and practices. 4.painos. Boston (MA): Houghton Mifflin.

- Muijs, D. 2004. *Doing Quantitative Research in Education*. London: SAGE Publications Inc.
- Nevins, M. E. & Chute, P. M. 1996. *Children with cochlear implants in educational settings*. San Diego (CA): Singular Publishing Group.
- Nuorten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteet. 2003. Vammala: Opetushallitus. Saatavilla *www*-muodossa: <URL: http://www.edu.fi/julkaisut/maaraykset/ops/lops_uusi.pdf> [Viitattu 24.4.2006]
- Paananen, P. 1997. *Lapsen älyllinen kehitys ja musiikin keksiminen*. Jyväskylän yliopisto. Musiikkitieteen laitos. Lisensiaatintyö.
- Paananen, P. 2003. *Monta polkua musiikkiin: Tonaalisen musiikin perusrakenteiden kehittyminen musiikin tuottamis- ja improvisaatiotehtävissä ikävuosina 6-11*. Jyväskylän yliopisto. *Jyväskylä Studies in Humanities* 10.
- Parkkola, J. & Ääri-Vähäkylä, S. 2001. *Kuulovammaisten opetus Suomessa*. Saatavilla *www*-muodossa: <URL: <http://www.klvi.org/Koulutus/teksti251.html>> [Viitattu 12.5.2006]
- Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. 2004. Saatavilla *www*-muodossa: <URL: http://www.opi.fi/info/ops/pops_web.pdf> [Viitattu 24.4.2006]
- Raino, P. 2005. *Alussa oli kaksikielisyys*. Teoksessa Takala, M. & Lehtomäki, E. (toim.). 2005. *Kieli, kuulo ja oppiminen: kuurojen ja huonokuuloisten lasten opetus*. Helsinki: Finn Lectura.
- Ruokonen, I. 2001. *Äänimaisemia ja ilmaisun iloa musiikin kielellä*. Teoksessa Karppinen, S., Puurula, A. & Ruokonen, I. (toim.). 2001. *Taiteen ja leikin lumous: 4-8-vuotiaiden lasten taito- ja taidekasvatus*. Helsinki: Finn Lectura. 120-143
- Saarikallio, S. 2007. *Music as Mood Regulation in Adolescence*. Jyväskylä yliopisto. *Jyväskylä Studies in Humanities* 67.
- Stordahl, J. 2002. *Song Recognition and Appraisal: A comparison of Children Who Use Cochlear Implants and Normally Hearing Children*. *Journal of Music Therapy*. 39:1, 2-19.
- Sume, H. 2004. *Sisäkorvaistutetta käyttävä lapsi ja koulu*. Helsinki: Kuulonhuoltoliitto.
- Sume, H. 2008. *Perheen pyörteinen arki: Sisäkorvaistutetta käyttävän lapsen matka kouluun*. *Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research* 334.
- Takala, M. 2005. *Kuulovammaisuus*. Teoksessa Takala, M. & Lehtomäki, E. (toim.). 2005. *Kieli, kuulo ja oppiminen: kuurojen ja huonokuuloisten lasten opetus*. Helsinki: Finn Lectura.

Valli, R. 2001. Kyselylomaketutkimus. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.)
Ikkunoita tutkimusmetodeihin I – metodin valinta ja aineiston keruu: virikkeitä
aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus.

.

Liitteet

Liite 1: Kyselylomake

Liite 2: Saatekirje

Liite 3: Kontrolloinnin saatekirje

Liite 4: Ristiintaulukoiteja

Liite 1: Kyselylomake

Kyselylomake

Täyttäkää kyselylomake huolellisesti ja vastatkaa jokaiseen kohtaan. Mikäli haluatte kommentoida kysymyksiä, tai mikäli vastauksenne ei mahdu annettuun tilaan, voitte jatkaa lomakkeen toiselle puolelle. Äidillä ja isällä tarkoitetaan kahta istutetta käyttävää lasta lähintä aikuista. Kohdassa 8 termillä istute-lapsi tarkoitetaan lastanne, joka käyttää sisäkorvaistutetta. Palauttakaa kyselylomake kirjeen mukana tullessa vastauskuoressa.

Ensin muutamia kysymyksiä lapsenne perustiedoista sekä koulu- tai päiväkotijärjestelyistä:

1. Päivämäärä: _____
2. Vastaaaja (rastittakaa sopiva vaihtoehto):
 äiti isä vanhemmat yhdessä
3. Lapsen ikä: ____ vuotta ____ kuukautta
4. Lapsen ikä implantoitaessa: ____ vuotta ____ kuukautta
5. Missä lapsenne käy koulussa tai päivähoidossa? (rastittakaa oikea vaihtoehto)
 lähikoulun perusryhmä lähipäiväkodin perusryhmä
 lähikoulun erityisryhmä lähipäiväkodin erityisryhmä
 erityiskoulu oman kunnan alueella erityispäiväkoti oman kunnan alueella
 erityiskoulu muun kunnan alueella erityispäiväkoti muun kunnan alueella
 Muu, mikä? _____
6. Millaisia tukitoimia lapsenne saa päivähoidossa/koulussa: (rastittakaa sopivat vaihtoehdot)
 tulkki
 henkilökohtainen avustaja
 luokka-avustaja
 FM-laite
 puheterapia
 HOJKS (henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma)
 osa-aikainen erityisopetus
 kokoaikainen erityisopetus
 Muut lisätukitoimet: _____

7. Millaista tukea toivoisitte lapsenne saavan? Kertokaa omin sanoin: _____

(jatkuu)

(jatkoa)

Seuraavissa kysymyksissä selvitetään perheenne osallistumista erilaisiin musiikkitoimintoihin:

8. Millaiseen musiikkitoimintoihin perheenne osallistuu? (rastittakaa sopivat vaihtoehdot)

Musiikki-harrastukset	äiti	isä	istute-lapsi	perheen muut lapset
soittaminen (orkesteri tai yksilöopetus)				
laulaminen (kuoro tai yksilöopetus)				
tanssiminen tai musiikkiliikunta				
musiikkileikkikoulu				
jokin muu, mikä?				

Muu musiikki-toiminta	äiti	isä	istute-lapsi	perheen muut lapset
radion kuuntelu				
äänitteiden kuuntelu				
konserteissa käyminen				
musiikkivideoiden katseleminen				
jokin muu, mikä?				

9. Valitkaa edellisen kysymyksen vaihtoehdoista perheenne kolme yleisintä musiikkitoimintoa ja arvioikaa niiden yleisyyttä (kirjoittakaa toiminto kohtaan ”musiikkitoiminnot” ja rastittakaa sopiva vaihtoehto):

Musiikkitoiminto	lähes päivittäin	lähes viikottain	lähes kuukausittain	muutamia kertoja vuodessa

(jatkuu)

(jatkoa)

Seuraavaksi on kysymyksiä koskien lapsenne musiikillisiin toimintoihin osallistumista koulussa tai päivähoitossa:

10. Osallistuuko lapsenne koulussa tai päivähoitossa järjestettävään musiikkikasvatukseen?

(rastittakaa sopiva vaihtoehto)

Ei

Kyllä

Jos vastasitte ei, rastittakaa sopiva perustelu:

koulussa/päivähoitossa ei ole tarjolla musiikinopetusta

lapsen HOJKS määrittää, että musiikinopetusta ei järjestetä

musiikkia on kokeiltu, mutta lapsi ei nauttinut kokemuksesta

Muu syy, mikä? _____

11. Mikäli lapsenne osallistuu koulussa tai päivähoitossa järjestettävään musiikkikasvatukseen, saako hän lisätukea musiikkitoimintoihin osallistumiseen? (rastittakaa sopiva vaihtoehto)

Ei

Kyllä

Kertokaa minkälaista lisätukea lapsenne saa: _____

Millaista lisätukea toivoisitte lapsenne saavan musiikkitoimintoihin osallistumiseen?

Seuraavissa kysymyksissä selvitetään lapsenne musiikillisia mieltymyksiä:

12. Onko joitain tiettyjä ääniä tai musiikkityylejä, joista lapsenne tuntuu olevan erityisen kiinnostunut? (rastittakaa sopiva vaihtoehto)

Ei

Kyllä Kertokaa omin sanoin mitkä: _____

13. Onko joitain tiettyjä ääniä tai musiikkityylejä, joista lapsenne ei pidä?

Ei

Kyllä Kertokaa omin sanoin: _____

(jatkuu)

(jatkoa)

14. Onko joitain tekijöitä, jotka mielestänne tukevat lapsenne musiikin kuuntelua? (esimerkiksi hiljainen ympäristö, hyvälaatuiset äänentoistolaitteet, elävä/äänitetty musiikki, jne.)

Ei

Kyllä Kertokaa omin sanoin: _____

15. Onko joitain tiettyjä tekijöitä, jotka mielestänne häiritsevät lapsenne musiikin kuuntelua? (esimerkiksi taustahäly, elävä/äänitetty musiikki, jne.)

Ei

Kyllä Kertokaa omin sanoin: _____

16. Onko lapsenne reagointi musiikkiin muuttunut istutteen käyttöönoton jälkeen?

(rastittakaa sopiva vaihtoehto)

Ei, lapsi ei huomionnut musiikkia ennen istutteen saamista, eikä nytkään.

Ei, lapsi huomioi musiikin samalla tavalla, kuin ennen istutteen saamista.

Kyllä, lapsi on kiinnostuneempi musiikista, kuin ennen istutteen saamista.

Kyllä, lapsi kokee musiikin epämiellyttävämmäksi kuin ennen istutteen saamista.

Lopuksi muutamia kysymyksiä omista ajatuksistanne koskien musiikkia:

(ympyröikää sopivin vaihtoehto)

17. Missä määrin olet itse kiinnostunut musiikista?

en lainkaan

jonkin verran

paljon

erittäin paljon

1

2

3

4

18. Miten tärkeänä pidät lapsesi kiinnostusta musiikkiin?

ei lainkaan tärkeä

jonkin verran tärkeä

tärkeä

erittäin tärkeä

1

2

3

4

19. Miten tärkeänä pidät kouluissa tai päiväkodeissa järjestettävää musiikkikasvatusta?

ei lainkaan tärkeä

jonkin verran tärkeä

tärkeä

erittäin tärkeä

1

2

3

4

(jatkuu)

(jatkoa)

Jos haluatte vielä kertoa jotain muuta lapseenne ja musiikkiin liittyvistä asioista, niin voitte käyttää alla olevaa tilaa ja paperin kääntöpuolta.

Kiitos vastauksistanne!

Liite 2: Saatekirje

KYSELYTUTKIMUS

Jyväskylän yliopisto

Erityispedagogiikan laitos

Hyvät vanhemmat,

tämä kyselytutkimus koskee sisäkorvaistutetta käyttävien lasten osallistumista musiikkikasvatukseen. Suomessa ei ole toistaiseksi tehty juuri lainkaan tutkimusta sisäkorvaistutetta käyttävien lasten osallistumisesta musiikillisiin toimintoihin, joten on erityisen tärkeää, että vastaatte kyselyyn. Kyselyn avulla kerätään tietoa sisäkorvaistutetta käyttävien lasten musiikinopetuksen ja musiikkiharrastusten tilasta sekä selvitetään tukitoimien saatavuutta ja tuen tarpeen alueita. Kysely on lähetetty LapCI ry:n jäsenille, joten se on valtakunnallinen ja tavoittaa lähes kaikki sisäkorvaistutetta käyttävien lasten vanhemmat.

Kyselyyn vastaaminen vie noin XX minuuttia. Palauttakaa vastauksenne tämän kirjeen mukana tullessa vastauskuoressa XX.XX.2007 mennessä. Kyselylomakkeet on lähetetty Teille LapCI ry:n kautta, joten henkilötietonne pysyvät salaisina koko tutkimuksen ajan. Tutkimuksen tulokset esitetään niin, että niistä ei pystytä tunnistamaan yksittäisiä vastaajia.

Tutkimus on pohjana erityispedagogiikan Pro gradu –työlleni, jonka on määrä valmistua syksyllä 2007. Tutkimuksen valmistuttua se on luettavissa Jyväskylän yliopiston kirjaston internetsivujen kautta. Vastaan mielelläni kysymyksiinne koskien tutkimusta, yhteystietoni löydätte kirjeen lopusta.

Ystävällisin terveisin,

Iina Reinikainen
email: iirirein@cc.jyu.fi
postiosoite: Wivi Lönnin katu 7 A7
40100 Jyväskylä

Liite 3: Kontrollonin saatekirje

KYSELYTUTKIMUS

Jyväskylän yliopisto

Erityispedagogiikan laitos

Hyvät vanhemmat,

Tämä kirje koskee kyselytutkimusta, jonka saatte postitse helmikuun alussa. Tutkimus koskee sisäkorvaistutetta käyttävien lasten osallistumista musiikkikasvatukseen. Pyytäisin teitä ystävällisesti täyttämään tämän kirjeen mukana tulleen kyselylomakkeen ja palauttamaan sen vastauskuoressa, jonka postimaksu on maksettu. Pyydän palauttamaan kyselyn 9.3.2007 mennessä. Lomakkeen täyttäminen vie vain noin 10 minuuttia.

Kyselyn avulla kerätään tietoa sisäkorvaistutetta käyttävien lasten musiikinopetuksen ja musiikkiharrastusten tilasta sekä selvitetään tukitoimien saatavuutta ja tuen tarpeen alueita. Kysely on lähetetty LapCI ry:n jäsenille, joten se tavoittaa valtakunnallisesti sisäkorvaistutetta käyttävien lasten perheitä. Kirjeet on numeroitu mahdollista uusintakyselyä varten, mutta osoitetietojanne ei luovuteta LapCI ry:n ulkopuolelle, ei edes tutkimuksen tekijälle. Tutkimuksen tulokset esitetään niin, että niistä ei pystytä tunnistamaan yksittäisiä vastaajia. Tutkimustulosten luotettavuuden kannalta olisi erittäin tärkeää, että vastaisitte kyselyyn.

Tutkimus on pohjana erityispedagogiikan pro gradu –työlleni, jonka on määrä valmistua syksyllä 2007. Tutkimuksen valmistuttua se on luettavissa Jyväskylän yliopiston kirjaston internetsivujen kautta. Toimitan tutkimuksesta myös yhden kopion LapCI ry:n arkistoon. Vastaan mielelläni kysymyksiinne koskien tutkimusta. Yhteystietoni löydätte kirjeen lopusta.

Ystävällisin terveisin,

Iina Reinikainen
email: iirirein@cc.jyu.fi
postiosoite: Wivi Lönnin katu 7 A7
40100 Jyväskylä

Liite 4. Ristiintaulukoiteja

Khin neliö -testin tilastollinen merkitsevyys on merkitty tähtimerkein:

* $p \leq 0.05$, ** $p \leq 0.01$, *** $p \leq 0.001$

TAULUKKO 1. Musiikkiin osallistuminen ja ikä

Musiikkiin osallistuminen	Ikä		Yhteensä
	≤ 9 vuotta	≥ 10 vuotta	
Osallistuu vähän	14	11	25
Osallistuu paljon	16	8	24
Yhteensä	30	19	49

$\chi^2 = 0,587$

df=1

TAULUKKO 2. Saatu yleinen tuki ja ikä

Tuen saaminen	Ikä		Yhteensä
	≤ 9 vuotta	≥ 10 vuotta	
Saa vähän tukea	19	8	27
Saa paljon tukea	11	11	22
Yhteensä	30	19	49

$\chi^2 = 2,119$

df=1

TAULUKKO 3. Yleisen tuen lisätarve ja ikä

Tuen tarvitseminen	Ikä		Yhteensä
	≤ 9 vuotta	≥ 10 vuotta	
Ei lisätuen tarvetta	19	12	31
Tarvitsee lisää tukea	11	7	18
Yhteensä	30	19	49

$\chi^2 = 0,000$

df=1

TAULUKKO 4. Musiikkikasvatukseen osallistumisen tuki ja ikä

Musiikkikasvatuksen tuki	Ikä		Yhteensä
	≤ 9 vuotta	≥ 10 vuotta	
Ei saa erillistä tukea	21	15	36
Saa tukea musiikkiin	9	4	13
Yhteensä	30	19	49

$\chi^2 = 0,478$

df=1

(jatkuu)

(jatkoa)

TAULUKKO 5. Musiikkiin osallistuminen ja kuuloikä

Musiikkiin osallistuminen	Kuuloikä		Yhteensä
	≤ 6 vuotta	≥ 7 vuotta	
Osallistuu vähän	12	13	25
Osallistuu paljon	17	7	24
Yhteensä	29	20	49

$\chi^2 = 2,643$
df=1

TAULUKKO 6. Saatu yleinen tuki ja kuuloikä

Tuen saaminen	Kuuloikä		Yhteensä
	≤ 6 vuotta	≥ 7 vuotta	
Saa vähän tukea	19	8	27
Saa paljon tukea	10	12	22
Yhteensä	29	20	49

$\chi^2 = 3,115$
df=1

TAULUKKO 7. Yleisen tuen lisätarve ja kuuloikä

Tuen tarvitseminen	Kuuloikä		Yhteensä
	≤ 6 vuotta	≥ 7 vuotta	
Ei lisätuen tarvetta	18	13	31
Tarvitsee lisää tukea	11	7	18
Yhteensä	29	20	49

$\chi^2 = 0,044$
df=1

TAULUKKO 8. Musiikkikasvatukseen osallistumisen tuki ja kuuloikä

Musiikkikasvatuksen tuki	Kuuloikä		Yhteensä
	≤ 6 vuotta	≥ 7 vuotta	
Ei saa erillistä tukea	21	15	36
Saa tukea musiikkiin	8	5	13
Yhteensä	29	20	49

$\chi^2 = 0,041$
df=1

TAULUKKO 9. Musiikkikasvatuksen lisätuen tarve ja kuuloikä

Musiikkikasvatuksen tuen tarve	Kuuloikä		Yhteensä
	≤ 6 vuotta	≥ 7 vuotta	
Ei tukitoiveita	18	19	37
Tarvitsee lisää tukea	11	1	12
Yhteensä	29	20	49

$\chi^2 = 6,941^{**}$
df=1

(jatkuu)

(jatkoa)

TAULUKKO 10. Musiikkiin osallistuminen ja koulusijoitus

Musiikkiin osallistuminen	Koulusijoitus		Yhteensä
	yleisopetus	erityisopetus	
Osallistuu vähän	12	7	19
Osallistuu paljon	8	6	14
Yhteensä	20	13	33

 $\chi^2 = 0,122$

df=1

TAULUKKO 11. Saatu yleinen tuki ja koulusijoitus

Tuen saaminen	Koulusijoitus		Yhteensä
	yleisopetus	erityisopetus	
Saa vähän tukea	13	2	15
Saa paljon tukea	7	11	18
Yhteensä	20	13	33

 $\chi^2 = 7,823^{**}$

df=1

TAULUKKO 12. Yleisen tuen lisätarve ja koulusijoitus

Tuen tarvitseminen	Koulusijoitus		Yhteensä
	yleisopetus	erityisopetus	
Ei lisätuen tarvetta	10	10	20
Tarvitsee lisää tukea	10	3	13
Yhteensä	20	13	33

 $\chi^2 = 2,392$

df=1

TAULUKKO 13. Musiikkikasvatukseen osallistumisen tuki ja koulusijoitus

Musiikkikasvatuksen tuki	Koulusijoitus		Yhteensä
	yleisopetus	erityisopetus	
Ei saa erillistä tukea	15	11	26
Saa tukea musiikkiin	5	2	7
Yhteensä	20	13	33

 $\chi^2 = ,0436$

df=1

(jatkuu)

(jatkoa)

TAULUKKO 14. Lapsen saama yleinen tuki suhteessa musiikkitoimintoihin osallistumiseen

Saatu tuki	Osallistuminen musiikkitoimintoihin		Yhteensä
	vähän	paljon	
Vähän tukea	13	14	27
Paljon tukea	12	10	22
Yhteensä	25	24	49

$\chi^2 = 0,199$
df=1

**TAULUKKO 15. Lapsen yleisen tuen lisätarve suhteessa musiikki-
toimintoihin osallistumiseen**

Tuen tarve	Osallistuminen musiikkitoimintoihin		Yhteensä
	vähän	paljon	
Ei lisätuen tarvetta	17	14	31
Tarvitsee lisää tukea	8	10	18
Yhteensä	25	29	49

$\chi^2 = 0,492$
df=1

**TAULUKKO 16. Lapsen saama musiikkikasvatuksen tuki suhteessa
musiikkitoimintoihin osallistumiseen**

Musiikkikasvatuksen tuki	Osallistuminen musiikkitoimintoihin		Yhteensä
	vähän	paljon	
Ei saa erillistä tukea	20	16	36
Saa tukea musiikkiin	5	8	13
Yhteensä	25	24	49

$\chi^2 = 1,117$
df=1

**TAULUKKO 17. Musiikkikasvatuksen lisätuen tarve suhteessa lapsen
musiikkitoimintoihin osallistumiseen**

Musiikkikasvatuksen lisätuen tarve	Osallistuminen musiikkitoimintoihin		Yhteensä
	vähän	paljon	
Ei tukitoiveita	19	18	37
Tarvitsee lisää tukea	6	6	12
Yhteensä	25	24	49

$\chi^2 = ,007$
df=1